

S'Esclop

II època, any IV

3,25 €

Quadern cultural

23

ÒSCAR AGUILERA
MARGARITA BALLESTER
ANTONINA CANYELLES
ÀNGELS CARDONA
J. F. LÓPEZ CASANOVAS
LLUÍS MAICAS
PEPA MATARRANYA

JAUME MESQUIDA
JAUME MUNAR
BERNAT NADAL
MIQUEL PERELLÓ
JOSEP PIZÀ
BARTOMEU RIBES
TONI ROCA

JAUME SANTANDREU
RAFAEL SERRA
LLUÍS SERVERA
MATIES TUGORES
A. VIDAL FERRANDO
IL·LUSTRACIONS:
JAUME BORDOY

NILS BURWITZ
FRANCESC CALVET
LLUÍS FLORENÇ
DOLORS FUSTER
JOAN
ANTONI MAS
MARILÚS MIRANDA

M. PERELLÓ I RAMIS
JOSEP PIZÀ
YOLANDA RODRÍGUEZ
MIQUEL SARASATE
SERAFÍ SARD
JOSÉ SEDANO
JOSEP M. VALVERDE

Son Crevades. Valldemossa de mati en temps de flor d'ametller (1992)

Nils Burwitz

Editor: **S'Esclop**
associació cultural

Director:
Joan Fullana
<joanfullana@terra.es>

Consell de Redacció:
Rainelda Palerm
Gaspar Servera
Josep Manuel Servera
Magdalena Vidal

Administració:
S'Esclop

Apartat de correus 332
07181 Palmanova (Calvià)
Telèfons:
971 - 439209
971 - 693933
Fax:
971 - 734012
<sescllop@hotmail.com>

Publicitat:
639 - 954223

Coberta:
Serafi Sard Brunet

Disseny:
**Joan Fullana &
Miquel J. Servera**

Tractament d'imatges:
**Iñaki Macià
Miquel Ensenyat
M. J. Servera**

Impressió:
Loracar SL

Dipòsit legal:
PM-2551-2003

ISSN 1697 - 7300

Setembre-octubre 2005

ÒSCAR AGUILERA I MESTRE	18
MARGARITA BALLESTER	6 i 7
ANTONINA CANYELLES COLOM	15
ÀNGELS CARDONA PALMER	32 i 33
JOAN F. LÓPEZ CASANOVAS	31
LLUÍS MAICAS	20
PEPA MATARRANYA	25
JAUME MESQUIDA	21
JAUME MUNAR RIBOT	8
BERNAT NADAL	34 - 36
MIQUEL PERELLÓ I MIR	9 i 10
JOSEP PIZÀ I VIDAL	16 i 17
BARTOMEU RIBES GUASCH	30
TONI ROCA I PINEDA	29
JAUME SANTANDREU	38
RAFAEL SERRA COSTA	19
LLUÍS SERVERA SITJAR	11 i 12
MATIES TUGORES I GARAU	26
ANTONI VIDAL FERRANDO	22 - 24

IL·LUSTRACIONS:

JAUME BORDOY	22
NILS BURWITZ	2
FRANCESC CALVET	23
LLUÍS FLORENÇ	36 i 39
DOLORS FUSTER	20 i 21
JOAN	4, 15, 28 i 37
ANTONI MAS ROIG	5
MARILÚS MIRANDA	9
MIQUEL PERELLÓ I RAMIS	19
JOSEP PIZÀ I VIDAL	16
YOLANDA RODRÍGUEZ	35
MIQUEL SARASATE	31
SERAFÍ SARD BRUNET	1
JOSÉ SEDANO	32 i 33
JOSEP MANUEL VALVERDE	7

S'Esclop, Quadern cultural no retribueix cap de les col·laboracions; la redacció no tornarà els originals no sol·licitats ni sostindrà correspondència sobre els mateixos; la revista tampoc no comparteix necessàriament les opinions signades dels seus col·laboradors.

S'ha fet un tiratge de 550 exemplars. **S'Esclop, Associació cultural** no gaudeix del suport econòmic de cap institució privada ni rep ajudes de cap organisme autonòmic o municipal.

Unes pinzellades de color

Carta oberta adreçada als lectors

Fent-ho venir bé amb que just ara hem començat una nova etapa en la que hem introduït els colors a *S'Esclop* -fet que, ho sabem, ha agradat molt als artistes plàstics, per l'avanç tècnic que suposa poder mostrar la seva obra com es mereix, amb els seus pigments originals i no haver de fer-ho únicament en una escala de grisos- i amb la modèstia que els nostres lectors ja coneixen, ara mateix, encetam una campanya de captació de nous subscriptors. En no poder-la fer, com és corrent, en els mitjans mediàtics en què es solen presentar aquest tipus d'accions publicitàries, perquè exigeixen uns recursos econòmics dels que no disposam, ho feim amb aquesta senzilla carta oberta adreçada, en principi, als lectors habituals d'aquesta publicació que ja saben qui som, però, sobretot, als que, coneixent-nos, encara no són subscriptors; i ho feim perquè estam convençuts que quants més siguin, major serà la independència, que desitjam mantenir.

Així mateix, creim que la llibertat de criteri es podria veure afectada si s'acceptassim segons

quines ajudes d'institucions, que, per cert, mai no hem sol·licitat, perquè, al nostre parer, malauradament, i massa sovint, no són més que una almoïna encoberta per acontentar sol·licituds (normalment legítimes) d'ajut o, que, al nostre parer, encara és pitjor, són per sortir-se'n amb aportacions -de vegades quasi simbòliques- que permeten justificar-se als que les fan... Un cop dit això, -i reconeixent, és clar, que, com qualsevol altra opinió, és discutible-, dels nostres lectors, esperam -si és que la línia que sostenim els mereix respecte i troben que ho paga- vulguin recolzar-nos i, és clar, en voldríem rebre'n una resposta afirmativa i que mostrassin la seva solidaritat amb *S'Esclop*, com la millor manera de donar-li suport.

Desitjant que aquesta carta, si més no, desporti la vostra comprensió i simpatia, una vegada més, aprofitam aquestes línies per saludar-vos.

Ben cordialment,

R.

Joan, Racons literaris (1)

Antoni Mas Roig

Dibuix a llapis

Aproximació a uns versos de Gumersind Gomila

Amb motiu de les jornades que es van celebrar els dies 21, 22 i 23 d'octubre a la ciutat de Maó (organitzades per l'Institut Menorquí d'Estudis i l'Institut Català de Recerques de la Universitat de Perpinyà) per commemorar el centenari del naixement del poeta Gumersind Gomila, vaig escriure aquestes ratlles que són una petita aportació a l'homenatge que es va fer a aquest poeta, del qual vaig manlleva un versos per donar títol a un poemari. Ara, la revista *S'Esclop* em brinda l'oportunitat de reproduir aquest article fora de l'àmbit estrictament menorquí, cosa que agraeixo, i que em permet anunciar que s'ha reeditat l'últim llibre del poeta, *Els ocells morts*, a la col·lecció "Petit Format" núm. 15, Edicions de l'IME, Maó 2005.

*****

Tres paraules d'un vers (*entre dues espases*) poden representar tot un llibre?

La resposta a aquesta pregunta és, en certa manera, el que proposo. Un repte amb mi mateixa més enllà del que ja vaig escriure, en el seu moment, a l'última pàgina d'*Entre dues espases*, el vers manllevat a un dels poemes del llibre de Gumersind Gomila *Els ocells morts*.

Vaig descobrir la poesia de G.G. a través de l'antologia que ha aparegut a la Col·lecció Xibau de l'IME, quaderns de poesia número 12, Maó 2003. Una antologia imprescindible, editada per Pere Gomila i Ismael Pelegrí.

Tot just quan enllestia la versió definitiva del meu llibre i encara no el donava per acabat, vaig llegir l'antologia publicada a Xibau i ja em va cridar l'atenció que els poemes antologats del darrer llibre del poeta (*Els ocells morts*) portessin un ordre d'elecció que comença amb un poema que es diu *La llar* i acaba amb un altre poema que porta per títol *El fossar*; entremig, el poema *Les dues espases*, i en aquest poema un vers: *entre dues espases*.

D'entrada, vaig pensar en el títol del primer poemari que vaig publicar: *L'infant i la mort*, i vaig relacionar la coincidència de la llar i el fossar amb un dels grans tòpics de la literatura barroca: *la cuna i la sepultura*. Però llimant una mica més aquest pensament

vaig arribar a la conclusió que aquest tòpic del barroc s'incorpora a la poesia simbolista i postsimbolista del segle XX a través d'una transformació: el tema de la infantesa, que representa alguna cosa més que el pas del temps i la fugacitat de la vida, i s'arriba a convertir en un tema per ell mateix: la representació d'un paradís (sempre els paradisos són paradisos perduts) des d'on es fa possible el trànsit de la vida abocada a la mort. D'aquesta manera la infantesa es converteix en *le soutien* de la capacitat de viure. L'obra del poeta Rilke n'és un exemple ben conegut.

Així, en *Els ocells morts*, G. Gomila troba la justificació d'un paradís en l'evocació d'una infància viscuda a l'illa, i traspassada a una vida que transita per altres espais, però que abans de morir retorna, amb els seus versos, a l'espai primigeni del paradís que sap perdut en el fossar que l'espera.

En aquest context, el poema de *Les dues espases*, que és el que em va fer fixar en els versos que vaig escollir per títol (*entre dues espases*), ja conté tota una càrrega poètica que centra el tema del pas del temps en una evocació del paradís d'infància que no és només el lloc de la distància física (entre Nord i Sud, Menorca i Perpinyà), sinó que també és el lloc del dolor. El dolor que en l'últim paràgraf del meu llibre vaig intentar explicar com "aquesta eròtica del sofriment per la bellesa que no voldríem dividida en res: vida i escriptura, realitat i desig: *que encara ara el meu cor, com indecís / entre dues espases*."

En tot el llibre de G. Gomila, *Els ocells morts*, hi són presents la infantesa i la mort en un intent de sobreviure gràcies a la possibilitat de la poesia. Ens diu en uns versos del poema *El fossar*: *un raig de sol és un ocell de foc / que tot ho pren per branca*. És a dir, per més que amuntegui *montanyes i muntanyes d'ocells morts* (una visió sinistre de l'acumulació de les pèrdues que patim al llarg de la vida), finalment queda el raig de sol, aquest ocell de foc que niuarà en els seus versos, les branques on es posen els ocells de la seva infantesa.

Aquesta fusió entre *La mirada* de la seva infantesa i la possibilitat de recrear la bellesa que ha viscut apareix en els versos finals del seu llibre: *Com un rei destronat davant el seu reialme, / em miro dins el pou, / i em veig de cel i d'aigua*. Imagino que la seva personalitat de pintor juga un paper decisiu en aquesta

Josep Manuel Valverde

mirada; un rei destronat, però no del tot mentre hi hagi dins el pou el seu reflex: aquests poemes.

Vull dir, amb tot això, que el dolor de la pèrdua pels ocells morts, és gratificat en el poeta gràcies a la possibilitat d'escriure. D'aquesta manera, el vers que diu *entre dues espases* va vessar, per a mi, tot un cúmul d'imatges tallades per un sentiment de dolor que es reflecteix tan en l'espasa que ens ha expulsat del paradís, i ens condemna al peregrinar del temps, com en l'espasa que ens tallarà la vida d'aquest peregrinar, la mort. Entre aquestes dues espases el poeta intenta sobreviure escrivint.

Em sembla que he intentat justificar el títol del llibre en relació a una lectura d'uns versos. No sé si ho he aconseguit del tot. De fet tota interpretació és polièdrica i segur que queden moltes coses que es podrien dir.

A partir de la lectura que he fet posteriorment del llibre sencer (*Els ocells morts*) he descobert que el poema-preludi que l'encapçala introdueix tota una elegia que parla d'aquest temps segat entre dues espases. Aquest temps que ens permet viure i escriure i llegir en les notes d'uns versos, més enllà dels versos, la pròpia vida.

Margarita Ballester

Sant Lluís
18/10/05

El grup d'amics que formam el centre cultural *Capaltard* hem pensat que la millor manera de celebrar el nostre quinze aniversari és la de complir d'una manera ferma allò que diu el nostre estatut fundacional “*fomentar el gènere poètic entre la gent jove per tal d'honorar la nostra llengua i procurar l'aparició en escena de nous valors literaris*”. Per això res millor que la presentació, el proper 18 de novembre, a l'aula A de «Sa Nostra», de dos llibres acompanyats de CD, a càrrec de dos autors joves amb una preparació, un entusiasme i una empena envejables, com són Jaume Munar amb el seu poemari *La pietat del pensar* i Miquel Perelló amb *Libèl·lula*. Dos poetes que presentam amb enorme alegria i que, a més, donen total sentit i justificació al nostre treball com associació cultural.

La dignitat

*“Perquè ens trobem a l'altra banda
d'una illa consagrada,
més que ensopida somorta,
de la qual ens hem oblidat que té,
almenys, quatre costats.”*

Adesiara, la Dignitat,
(nom que es dona
al Silenci d'ençà
que l'home és finit)
com una donota de fer net,
esteranyina paladars
sadolls de metralla,
ens acora plorosa
a les forques del dubte,
perquè és la veritat,
aquest i no cap altre,
el pecat original de l'home.
I ara, no ploreu, no enyoreu
vergers que mai no trepitjàreu;
aquí només la fam ens és permesa,
perquè ens trobam a l'exili
dels emmelats prostíbuls
de La Resposta
i és debades el desvari
per un dia tocar pèl.

Ambdós poemes són del llibre
La pietat del pensar

de **Jaume Munar**

que presentará
Capaltard

Bartomeu Fiol

La perfecció

La paraula m'ha donat
el poder d'estendre
sobre els canyissos del temps
la teva bellesa caduca;
però també
d'omplir el budellam de la ment
amb camps de concentració
de realitat.
Avui m'he duit a passejar
per les fosses comunes
que es baden a cada mot vostre
i s'ha fet avinent que
en el no-res,
en el Silenci,
hi ha la perfecció.
L'ésser
és el que resisteix,
el que es resisteix
a ser perfecte.

Jornada d'hivern, Marilús Miranda

ESPAI D'ACCIÓ:
el buit i el collarí líquid del crepuscle.

TRAMA:
la dansa orgiàstica que perfora el sexe de l'esdevenir tentacular,
els residents en el microscopi d'arena,
l'ull que s'observa a si mateix
i alhora es observat pel seu si mateix aliè.

DESENLLAÇ:
la memòria de la placa fotogràfica.

CANÇÓ DE BRESSOL.

ALBA: somriures en blanc i negre,
la visió perfecte dels nadons de vellut
que han contemplat la preexistència,
gèlides pinzellades en el capvespre porpra en dansa.

DESPERTA

les nines són petites,
t'esperen per anar a jugar,
no facis tard. una besada.

Les parpelles del TEATRE LàCTIC
L'exterior de la nostra ment és idèntic
a la realitat de les ombres xineses.

Ritual:
les fogueres envolten l'escenari
després de descendir en el somni letàrgic,
navegarem enmig de les profunditats del subconscient
per absorbir-ne la seva reestructuració.

Resultat final: el joc de relliscar fora de si.

Poemes de *Libèl·lula* de Miquel Perelló i Mir

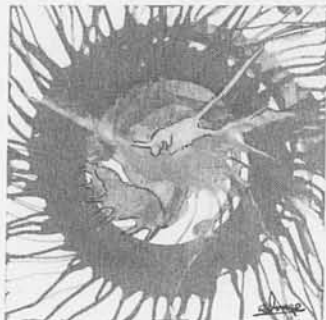

15e aniversari de Capaltard

RECORDANT

DAMIÀ HUGUET I ROIG

ORGANITZA: *Centre cultural Capaltard*

COL·LABOREN: *Departament de cultura CONSELL DE MALLORCA, Illa de Llibres, S'Esclop.*

PRESENTACIÓ A CÀRREC del Dr. **Joan Mas i Vives**

Els assistents estan convidats a llegir algun poema de l'homenatjat.

Dimarts, dia 10 de juny de 2003

a les 20:30 hores

LLOC: **Illa de Llibres.**
Centre cultural de la Misericòrdia.
Plaça Hospital, n° 4. Palma.

HOMENATGE I LECTURA POÈTICA
dedicats a

MIQUEL FERRÀ

Organitzat pel *Centre cultural Capaltard i S'Esclop*
Amb la col·laboració del *dept. de Cultura del Consell de Mallorca i Illa de Llibres*

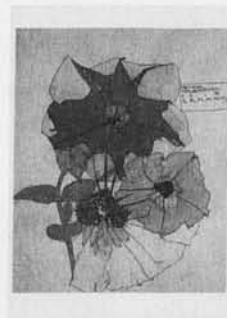
"L'eclosió poètica de Ferrà" a càrrec del Dr. **Francesc Lladó i Rotger**
(amb la participació del cantautor **Jaume Munar**)

Els assistents estan convidats a intervenir a l'acte

L'acte tindrà lloc el **24 de febrer de 2004**,
a les **20,30 hores** a **Illa de Llibres**
Centre Cultural de la Misericòrdia
Plaça de l'Hospital, núm. 4. Palma

HOMENATGE I LECTURA POÈTICA
dedicats a

JOAN VINYOLI i els joves

Organitzat pel *Centre cultural Capaltard i S'Esclop, Associació cultural*

Amb la col·laboració del *Dept. de Cultura del Consell de Mallorca i Illa de Llibres*

Amb la participació dels poetes

Àngel Terron, Jaume Munar, Miquel Perelló i Josep Pizà

Cloenda musical a càrrec de
Miquel Nigorra

27 d'octubre de 2004

a les 20,30 h. a **Illa de Llibres**

Centre Cultural de la Misericòrdia
Els assistents estan convidats a intervenir a l'acte

intoxicam l'interval entre el visor
i el seu objecte d'autòpsia.

Placebo Cabaret, 3:45 am—

el boà vençut sobre l'escenari,
l'assassí, el fotòmetre,
les articulacions que es contreuen
dins la trunyella virtual de la cambra;

(els minuts precedents a la **caiguda**).

Miquel Perelló i Mir

L'albelló poètic d'un poeta que pregunta *

En Jaume Munar Ribot (Felanitx 1982) és un jove poeta que estima la música i la filosofia. Cal destacar que, com a cantautor, ha musicat poemes del mític llibre *Calaloscans* de Bartomeu Fiol. Com a estudiant de filosofia, ha sabut mantenir un combat dialèctic viu i enriquidor amb els textos i ha excavat amb to crític dins les seves fondalades inextingibles. El poeta va viure la infantesa a Felanitx i la primera adolescència a Porreres portant dins seu com penyora tot un tresor de mots i de records.

(...) *La pietat del pensar*, és fruit d'un intens treball de reflexió. La trentena de poemes i l'epíleg que el conformen han estat garbellats per un escriptor que creu que les idees i els seus àmbits universals han de jugar un paper capdavanter. Els versos, per a Jaume Munar, no són un conjunt de mots bellament ordenats que es desenten del bessó del pensament. Tot al contrari, el poeta seguint la millor tradició de la poesia pensada, creu que el pes d'una obra ve configurat, sobretot, per la preocupació filosòfica o per l'ambició ètica. La força del poemari rau en la capacitat de l'autor de combinar el broll indagatori de la poesia filosòfica amb l'alè emotiu d'uns mots trescats i espigolats entre els paratges més vaivers de la parla illenca. Amb aquesta difícilíssima simbiosi (...) ens ha llegat una obra treballada que reuneix la llacor més perdurable que té la poesia: la seva empena interpretativa, el seu suggeriment inexhaurible.

(...) És el resultat d'una fidelitat observadora i d'una ànsia de coneixement. El poeta ha solcat el sementer de les veritats profundes i ha albirat que la seva terra no serà mai esporgada del tot. Cada poema es presenta reforçat perquè hi ha poderosos "pretextos" que el sustenten (...) concep l'activitat artística com quelcom seriós: "*només hi ha art / si hi ha perill de mort*". El "*temps de misèria*", en l'expressió de Hölderlin, no fa sinó reivindicar la funció del poeta com qualcú que ha de tenir esmolats els seus versos per lluitar a través del llenguatge amb el dolor, la mort i amb la gran nit de l'insabut.

La poesia és un vehicle auster, però essencial per cercar una mica de veritat, per fer front a aquells problemes que han acompanyat l'ésser humà des del seu origen. No hi ha poesia sense astorament. I l'astorament, tan important per al naixement de la filosofia, és manifestat per meravellar-se davant la realitat. Cal tenir en compte, emperò, que el poeta ha de bregar amb molts de contraris. La pròpia limitació temporal

marca el territori dels seus anhels (...) ens recorda a dos versos memorables que: "*El temps és implacable / tan sols queda el treball*".

(...) En primer terme, la qüestió de la pregunta. (...) es fa ressò d'una expressió de Heidegger, el filòsof alemany que ha aproximat filosofia i poesia. Les preguntes són, en definitiva, la pietat del pensar, és a dir, la síquia més generosa on es perfilen les aigües del coneixement. En aquest sentit, *La pietat del pensar* pot semblar una pregunta incommensurable des d'on es vertebren clarianes il·luminadores. Amb la seva devoció per la pregunta (...) Jaume Munar és proper a un dels grans poetes del Novecento italià: Mario Luzi. Per al poeta toscà, enguany desaparegut, la pregunta poètica és el mitjà ideal per assolir més veritat, per augmentar la nostra amistat amb una saviesa sempre esquiva, sempre silvestre. La pregunta poètica és la dreuera indefinida que ens estira cap al raig inicial de la font reveladora de saber. Pregunta rera pregunta, la resposta va demorant-se i aquesta demora possibilita acostar la llunyania de la desconexença.

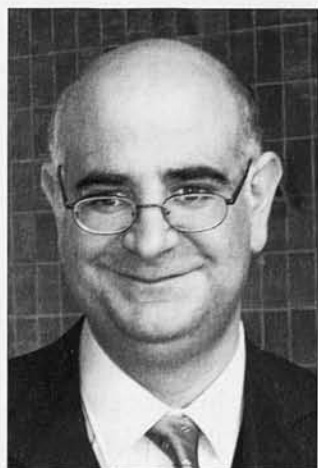
(...) Amb els seus versos interrogats, implica tots els éssers humans. Estén el seu arc indagatori més enllà de les paraules. Ens deixa cavalcar dins la meravella del dubte on estoven les preguntes. Escoltem la seva veu: "*Al capdavant / som humans perquè dubtam / perquè la Pietat / ens fa improbables*". Aquests versos, per poc que els suquem, incorporen, entre altres matisos, una declaració de principis: la defensa d'una pluralitat en el parer humà, l'opció per "*les veremes de diàleg*" (...) La verema poètica és participada i sense aturall, i els ceps, entre tardors de silencis, maduren els colors del dubte. La recerca d'un poeta no pot acabar dogmàticament. La seves troballes sempre són discutibles, les seves ginyes sempre poden ser completades. En aquest sentit, l'esperit del poemari s'amara d'uns versos de Joan Vinyoli: "*Tot són preguntes / que mai no tenen resposta*."

Lluís Servera Sitjar

* Fragments del pròleg de
La pietat del pensar de
Jaume Munar Ribot

La llum poètica i el gall amagat de "*Palabras de bendición*"

Lluís Servera

La poesia és una recerca d'horitzons fecunds. Hi ha poetes que han trobat la fecunditat en el senzill. És una tasca difícil, però gaudeix del benefici de l'empatia per part del lector.

Palabras de bendición de **Diego Sabiote** (publicat per Lleonard Muntaner, l'any 2004) s'alimenta de les fulles recents nades just

quan brosta la primavera. El poeta sap que no necessita esperar a la frondositat completa del bosc per arribar a les veritats que anhela. Aquella fulla desapercibuda d'una tanyada, també imperceptible, li desvetlla rius de claredat oculta.

Deia Octavio Paz que si hom pogués fer poesia amb la seva vida, podria canviar la pròpia escriptura per la mateixa existència. D'alguna manera, compremem que la poesia no sol s'escriu o es recita. Hi ha quelcom més rera les fondalades dels versos. El quefer vital pot ser una forma de poesia marcada per les circumstàncies i per les decisions. Si no excloem de la poesia una imatge cinematogràfica o una fotografia, per què hem d'arraconar algunes experiències vitals que un ésser humà ens deixa?

En descobrim un exemple en la trajectòria vital de Diego Sabiote. De la pedrera de Macael a la docència universitària. Dels minerals a les lletres. Enmig la generositat i l'amistat. El llibre és un homenatge del poeta a aquells companys d'esforç amb els que va compartir anys de treballs vora el polsim de la mina. Un reconeixement de les hores viscudes. Amb els pedreres de Macael, el poeta va viure "treball, suor i alguna llàgrima durant la seva infantesa i part de la seva joventut".

El poeta participa de "la musa de roba senzilla" que defensava Umberto Saba. No és fàcil escoltar-la. La senzillesa és elegida i en el llibre hi ha la "consciència del detall". El diminut convoca els marges més autèntics del poètic. Però el petit no equival sols al petit, ni el menut queda només en el menut. Porta una encletxa vers l'universal. Igual que el bel de la cabra en la poesia de Saba representa el dolor universal: "*Quell'uguale belato era fraterno / al mio dolore.*"

Ed io riposi, prima / per celia, poiché il dolore è eterno, / ..." (*Casa e campagna* 1909-1910). Cap vida és estranya, cap dolor és aliè. En l'eco del cant del gall roman una esperança més dilatada: "*Por el modesto pico del gallo / pasa toda la luz del mundo*". Fins i tot el cant del gall fa callar el renou de l'època contemporània. On cercar, doncs, quelcom que preservi el pur, el veritable? Hi ha un retorn al més genuí en la poesia de Diego Sabiote.

Tota la primera secció del llibre és un conjunt de meditacions entorn del cant del gall. I del cant del gall, el poeta n'extreu lliçons de solidaritat i de tendresa. Com ressalta en el pròleg Francisco Díaz de Castro, el poeta defuig de les síl·labes comptades. Cerca la "palabra substancial". De fet, entreveu que en els mots solitaris i essencials hi pot arrelar tota la força de la poesia. Diego Sabiote, a més a més, recorda com l'emblema del cant del gall és evocat per l'escultor Eduardo Cruz en la seva obra. La llum configura la seva plenitud a través del cant del gall. És la veu més precisa, la més encertada a pesar dels seus viaranyis humils. En el seu so es troba la tendresa. Hi ha autenticitat. En el poema *Lo tuyo es otra cosa*, Diego Sabiote deixa obert el camí a la possibilitat d'equivocar-se i de tornar emprendre la via. El cant del gall aproxima la figura de Jesús i la de Sòcrates. Aguita, idò, a la saviesa. Rep l'evidència dels cops d'incomprensió que sacsegen el vol de l'ètica.

Entre d'altres comellars poètics, el poeta es demana sobre la potència dels poemes i els seus itineraris. Sap que són pocs els que arriben a port. El poeta necessita les paraules. I així ens fa arribar: "*Mas qué seria la vida / y la muerte sin palabras, / sin magia y sin esperanza*". Però pateix com ningú per la seva limitació. On es troba el més recòndit, quelcom que, entre tot el que diuen els poetes, pugui ser certificat? Altra vegada ens remet al mínuscul, a la visió quasi inapreciable de l'ocellet mort: "*...en el pajarillo inerte, / queda manifiesto el secreto / del mundo y todo su dolor*". En definitiva, ha de sostenir una lluita.

Decidir-se per l'escriptura o per la contemplació. Escoltem la bella disjuntiva final: "*Tenía dos opciones: contemplar el paisaje / o escribir el poema. / Basho lo tuvo claro: contempló la primavera. / Sus poemas son eternos*".

— Lluís Servera Sitjar —

Jaume Pizà

c/ Francesc de Borja Moll, núm. 6, baixos,
007003 Palma,
Telèfon 971 - 21 45 10,
Mòbil 659 - 719866,
Fax 971 - 71 98 66 / beluga@arrakis.es

Viatja amb nosaltres

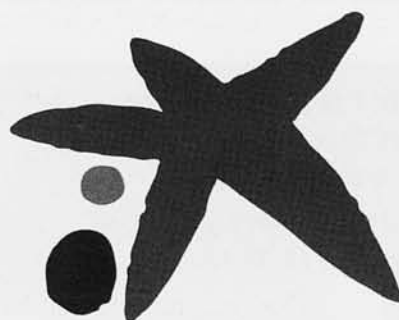
**SALVEM
LA REAL**

“Conscients de la importància de la conservació de la zona, no només per als habitants de la barriada, sinó per a tots els ciutadans de Palma, ens hem aplegat per aturar la destrucció de la nostra terra i del nostre patrimoni cultural”.

“Afegiu-vos a la nostra lluita i ajudau-nos a conservar el monestir i el seu entorn rural”.

www.salvemlareal.org

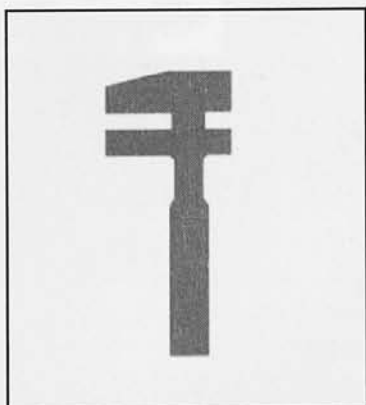

“la Caixa”

*L'oficina de Joan Alcover,
07006 Palma,
al seu servici*

**235 Oficines
al seu servici**

Joan & Pedro

ES TALLER

**CANVI D'OLI
ESPECIALISTES EN FRENS
CÀRREGUES D'AIRE CONDICIONAT
POSTA A PUNT DE MOTOR
EQUILIBRATS I PNEMÀUTICS
FRENÒMETRE (ITV)
LI PASASAM LA ITV
SENSE CITA PRÈVIA**

**Telèfon i fax 971 75 53 65
C/ General Riera, núm. 28, baixos
07003 Palma**

**Servei de carretera 24 hores
telèfon 971 47 15 38**

www.comercialmallorca.com

SAGITARI

llibreria

**Llibreria especialitzada
en poesia**

www.libreriasagitari.com

***Entri a la nostra web i conegui
els serveis que posam a l'abast
dels interessats en Poesia i
Literatura***

- Llistat per autors o títols
- Llistat de novetats i incorporacions al nostre fons
- Informació telefònica:
971 73 06 08
- Informació i comandes per fax:
971 28 33 88
- Informació i comandes per correu electrònic

xabraham@teleline.es

**Servei de venda amb lliurement
contra reemborsament**

**Servei de recerca de títols
de qualsevol especialitat**

***Carrer de Joan Miró, 62
07015 Palma de Mallorca***

Pàrquing a 50 metres

PIERCING

1

UNA mirada penetrant.
La fulla esmolada d'un raor.
Una gota que forada l'os.
Una veu que se't fica a matar.
Una agulla insistent, persistent.
Un vent trepanador, agressiu.
Un gran crit a Guernica, un lament.
Una llengua que cerca el camí.
Una anella a la cella, al mugró.
Un queixal implantat, infectat.
Una fletxa que forada el vent.
Una dent que mossega l'espai.

2

MENJARÀS morena, no altres peixos.
Menjaràs arròs amb gramenera.
Beuràs aigua amb cabotins de la més bruta.
Et prohibiran trencar la ce i germinar la ela.
A poc a poc perdràs la fesomia.
A poc a poc perdrà sonoritat la essa.
La be i la ve serà un tant se me'n dóna.
El so neutre es tancarà com una porta.

Acabaràs amb el cos ple d'autopistes.

De *Piercing*
d'Antonina Canyelles
[Editor Lleonard Muntaner
Palma, 2005]

ANTONINA CANYELLES COLOM (Palma, 1942). A més d'haver elaborat els textos de catàlegs de pintors (Ritch Miller, Jaume Juan i Joan Artigues), té publicats *Quadern de conseqüències* (Palma, 1980; premi «Marian Aguiló» 1979 de les Festes Pompeu Fabra) i *Patchwork. Serigrafies d'Esperança Mestre i poemes d'Antonina Canyelles*. (Palma, 1981).

Joan

Tres gerres

L'ENTREVISTA

Antònia Vicens (Santanyí, 1941), autora capdavantera de l'anomenada Generació dels 70, és considerada com una de les narradores catalanes contemporànies de més prestigi. Amb només 26 anys, guanya el Premi Sant Jordi (1967) amb l'obra *39° a l'ombra* i es dona a conèixer al gran públic. A partir d'aquí, i entenent el fet d'escriure com un acte d'absoluta llibertat, ha anat publicant les novel·les: *Material de fulletó*, *La festa de tots els morts*, *La Santa*, *Quilòmetres de tul per a un petit cadàver* (Premi Ciutat de Palma 1981), *Gelat de maduixa* (Premi Ciutat de València 1984) i *Homes i un jardí*, entre d'altres. També ha publicat un llibre infantil: *L'àngel i la lluna*, i un altre de juvenil: *Massa tímid per lligar*. *Lluny del tren* és la seva darrera novel·la.

Antònia Vicens

*“Som un poble encara sense
gaire orgull d'ésser qui és”*

-Per què ha de servir l'ambició literària?

És una pregunta que no m'havia plantejada mai, perquè l'escriptor neix d'una vocació, o d'una inquietud interior, mental, o d'unes ganes de plasmar el món i la realitat que ens envolta... Pot ser sana si l'objectiu és voler fer una obra de cada cop millor; sense aquesta fita, l'ambició literària no serveix per a res.

-Com reaccionaries si et trobassis algun dels teus personatges pel carrer?

Me'ls hi trob sempre. Normalment abans d'escriure una novel·la ja he vist els personatges. Moltes vegades, quan vaig pel carrer, em fix en determinades persones, que no conec, i que em criden l'atenció. A vegades parlen soles, es diuen coses agradables a elles mateixes i tenen tota una expressió plena de goig. Altres vegades, en canvi, sembla que se'ls moren els gestos de la cara, i fins i tot ploren. És a partir d'aquestes observacions que sóc capaç de crear uns personatges. Naturalment el seu dolor no serà el mateix

que el d'aquelles persones que he vist plorant pel carrer, o d'aquelles altres que semblaven més felices, però aquest primer impacte visual del seu físic m'ajuda molt a configurar-ne la personalitat.

-Mallorca, d'on és que coixeja?

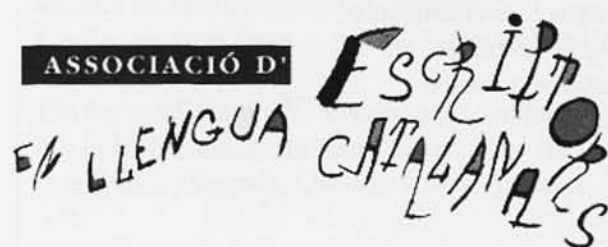
Mallorca no coixeja: s'enfonsa. El record que tenc d'aquesta illa de quan era nina és que era una terra molt pobra i la gent era molt ignorant, mai no havia anat a escola. I clar, si mesclam pobresa i ignorància surt un còctel esgarriós. Quan vingué el turisme de masses, la gent, que era pobra, va començar a vendre. Això és perfectament comprensible, perquè la misèria fa que desitgis sortir-ne. La terra era prima i s'havia de fer molta feina per molt poqueta cosa. Començant per la costa, Mallorca ho ha anat venent tot. La desgràcia del poble mallorquí és no haver tingut governants que l'hagi ensenyat, que l'hagi educat, que l'hagi il·lustrat...; per tant, som un poble encara sense gaire orgull d'ésser qui és.

-I de què pot bravejar?

De ciment. N'hi ha per tot. On hi havia camps d'amel·lers florits, ara hi ha oceans de ciment. Potser que ens hi arribem a enfonsar, dins aquests oceans.

-És important que l'obra d'un autor sigui coherent?

El més important és que l'obra estigui ben feta i que l'autor s'hi reconegui. Entenent la bona literatura com un art, pens que ho pot ésser tot. Tant si és coherent com si és incoherent, ha de ser bona, potent, ha de tenir la força de trasbalsar el lector, de fer-li mirar el món d'una altra manera, de copsar la dimensió humana...

-Quin futur li augures a la llengua catalana?

La llengua és l'ànima d'un poble, per tant el català és l'ànima del nostre. Pens que seguirem sempre igual. Sempre direm que la llengua s'està morint; però també nosaltres mateixos ens anam morint, i tot, a la fi, acaba per renéixer. Ara passa per mals moments, tot i que sempre l'he vista passar-ho malament. Sempre tindrem el país veí que ens voldrà envair, que farà tot el possible perquè el català no tiri endavant, perquè no arribi a tothom... Aquí, la primera llengua hauria de ser la catalana, i després l'espanyola, l'anglesa o la que vulguin. La nostra llengua els fa por.

-L'estat de les lletres catalanes, és encoratjador?

La literatura catalana està al mateix nivell que la literatura que ens arriba traduïda. El que passa és que s'edita moltíssim, i, de vegades, té més transcendència el tipus de literatura que en diem light o kleenex. A favor d'aquest fenomen diré que perquè un país estigui normalitzat lingüísticament és necessari que s'escriguin obres literàries per al gran públic, que tanmateix no transcendiran mai. El més important, però, és que hi siguin, perquè la gent pugui llegir en català al seu propi nivell d'exigència.

-Que el jovent s'engresqui a llegir, o a escriure, depèn dels docents?

Els docents poden engrescar a llegir, fer que la lectura sigui un plaer i fer entendre que, si hom llegeix, mai no es trobarà sol. Altrament, el fet d'escriure neix d'una inquietud interior.

-És la creu de Sant Jordi el guardó més important de la teva carrera literària?

No crec que hi hagi cap guardó que sigui important. Com a escriptora, pens que l'important és aportar alguna cosa nova a la literatura.

-Què destacades de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (AELC) mentre tu hi estaves al capdavant?

Quan hi vaig entrar, encara hi havia moltes editorials, i algunes mallorquines, que no feien cap tipus de contracte. En aquella època, vàrem lluitar molt per abolir aquestes pràctiques i enlairar la dignitat de l'escriptor. També vàrem intentar ser una veu crítica front d'algunes activitats del Govern Balear en contra del català.

-Tens una opinió positiva sobre el que s'ha anat fent a l'AELC després del teu "mandat"?

En Gabriel Sàmpol, que és qui ara ocupa el meu càrrec a l'AELC, continua la mateixa línia. És una persona intel·ligent, amb un gran esperit crític, coherent i combativa. Així mateix està fent moltes coses per difondre l'obra dels nostres autors.

-El veredict de la primera convocatòria dels Premis Mallorca (dels quals tu n'has estat membre del jurat) s'ha declarat desert. Això va en detriment d'ells mateixos, o els dona més prestigi?

Ni una cosa ni l'altra. Dins la història de la majoria dels premis, sempre hi ha algun any que el veredict és desert; i no perquè quedi desert, els premis s'enfonsen o s'enlairen. Això sí: el jurat en tot moment ha intentat ésser molt honest.

-Penses, doncs, que són uns premis amb futur?

Si el Consell de Mallorca s'ho proposa, poden arribar a ser uns premis molt importants dins la literatura catalana.

Josep Pizà i Vidal

(Entrevista feta el setembre d'enguany a El Terrero, Palma)

Ahir m'hagués prohibit

Ahir m'hagués prohibit
com al pitjor del virus existent;
car les idees em bressolaven el cervell eixorc,
que finí per badar-me
amb un sossec molt definible com narcòtic.
Intentava infantar una lletra reeixida,
però el vol pesant d'una papallona negra
feia quimèric qualsevol resquill de metàfora,
mentre un avalot de somnis inconnexos i inversemblants,
com un estol d'estornells al bell mig de setembre
reivindicaven històries sobre lligams que no calen.
Així, avui, amb el permís de viure suspès
i unes restes de negror volejant
a l'aire extra-viscut del paritori,
m'he begut un cafè blanquinós,
més niví que no fóra possible,
pel surreal desig de canviar les coses.

Els ravals teus

En els ravals lírics de les hores últimes,
percaçant unes miques de salnitre amb la llengua,
de la mateixa manera que s'esventra l'escuma entre els dits
per poder contar-te platja,
tacte postrem dels primers setembres
o embat que hagués pogut ser blau
si un dia les mars en remuntar-se
pels teus ponts, un temps impensables,
haguessin preguntat als delers que et defineixen
quina en fou la seva raó primigènia,
enllà ahir,
fins a l'adveniment dels ravals lírics de les hores últimes.

(Inèdits)

Òscar Aguilera i Mestre

UN ESTAT MENTAL QUE PODRÍEM DIR QUE ÉS TEU I QUE TAN SOLS TU POTS TENIR

Quan clou el sol la tarda per vidres d'autocar,
dins llum apaivagada la mort demana un nom.
La fama a l'era bàrbara, viscuda com malson,
cobrant el seu tribut retalla el teu parlar:

"Amics, no m'espereu. Em quedo a la cantina.
No crec que torni al llac on érem més que déus.
Sabeu?, la vida és plana. És freda, com la neu.
I els ossos meus, daurats, es tornen serpentes

ballant en desfilada de llavis, metalls, mans,
sabates de xarol, trombons i clarinets.
Un lloc de tanta festa... deu ser Nova Orleans!

Em baixo al Tipitina's. Seguiu, però, cantant.
No hi ha cap autopista, camí feixuc ni estret
que eviti la llegenda. Quedeu-vos-la, germans."

En memòria de Shannon Hoon
(Lafayette, 26-9-1967 - Nova Orleans, 21-10-1995)

Rafel Serra Costa

JOAN MIRÓ NO ERA UN ALIENÍGENA (i així ho demostra el Sr. Gimferrer a *Paraules per a un Lapidari*)

Motllo d'esprit cabdal. Tren de pedres i pans.
Si ens ve pausat, creix tort. Si esverat, cau al fons.
Però si va endavant, pot fer cendra alguns ponts,
i pot pintar epitafis amb lletres gegants

per a qualsevol sermó que hagi inventat la fam.
Vencem l'avorriment! Ormejos i talent,
ensurts i aplaudiments, tots junts en l'accident
del nostre immens autor: "No enteneu el reclam?"

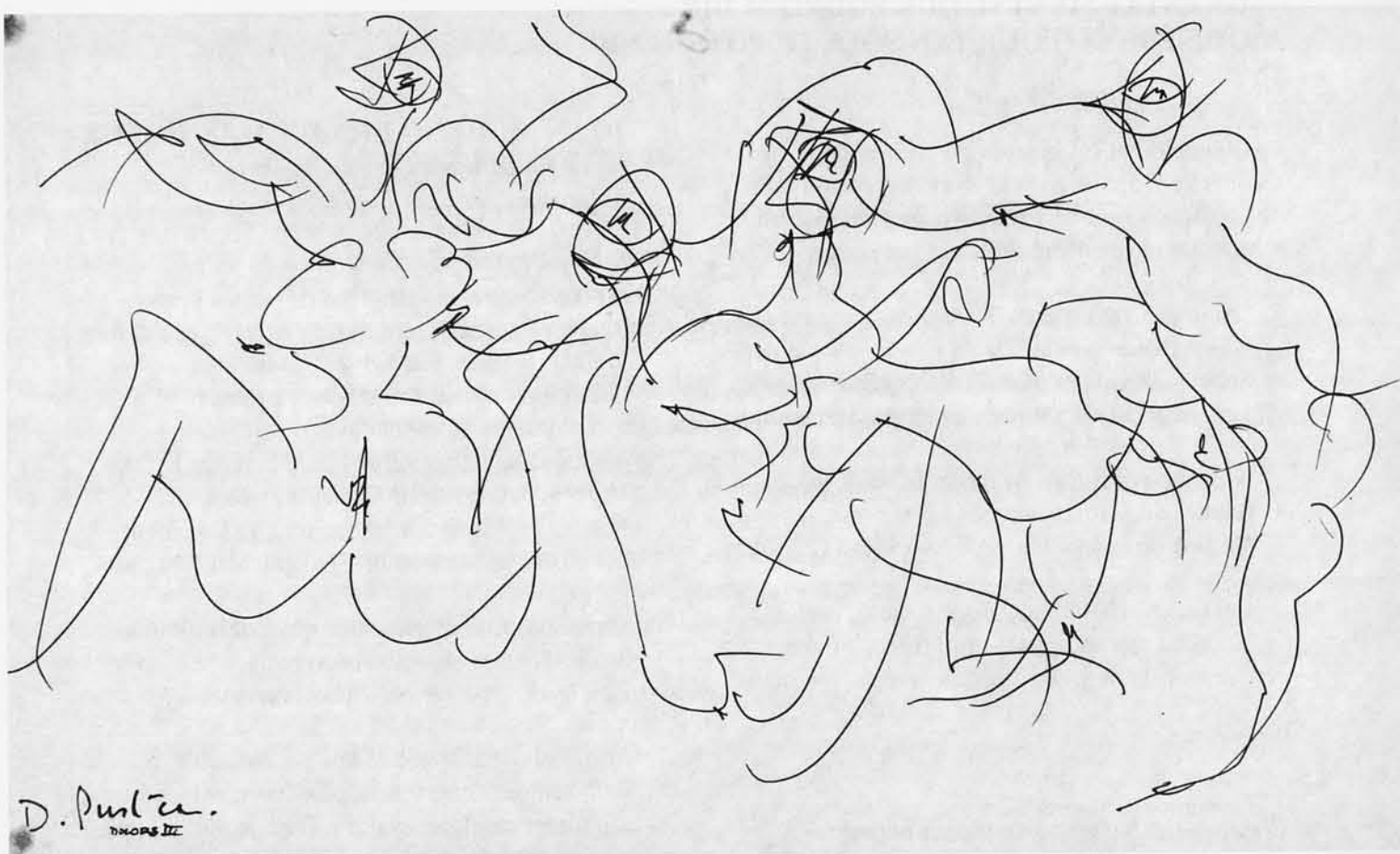
L'hermosa mar és viva. Les mans dels infants
han revingut a mi amb criteri natiu.
Han sabut dibuixar els satèl·lits errants

robant al següent déu el setè pensament".
I ell, sempre compromès, un Mestre col·lectiu,
sap tòrcer els rígids codis si l'Home diu: "Gent".

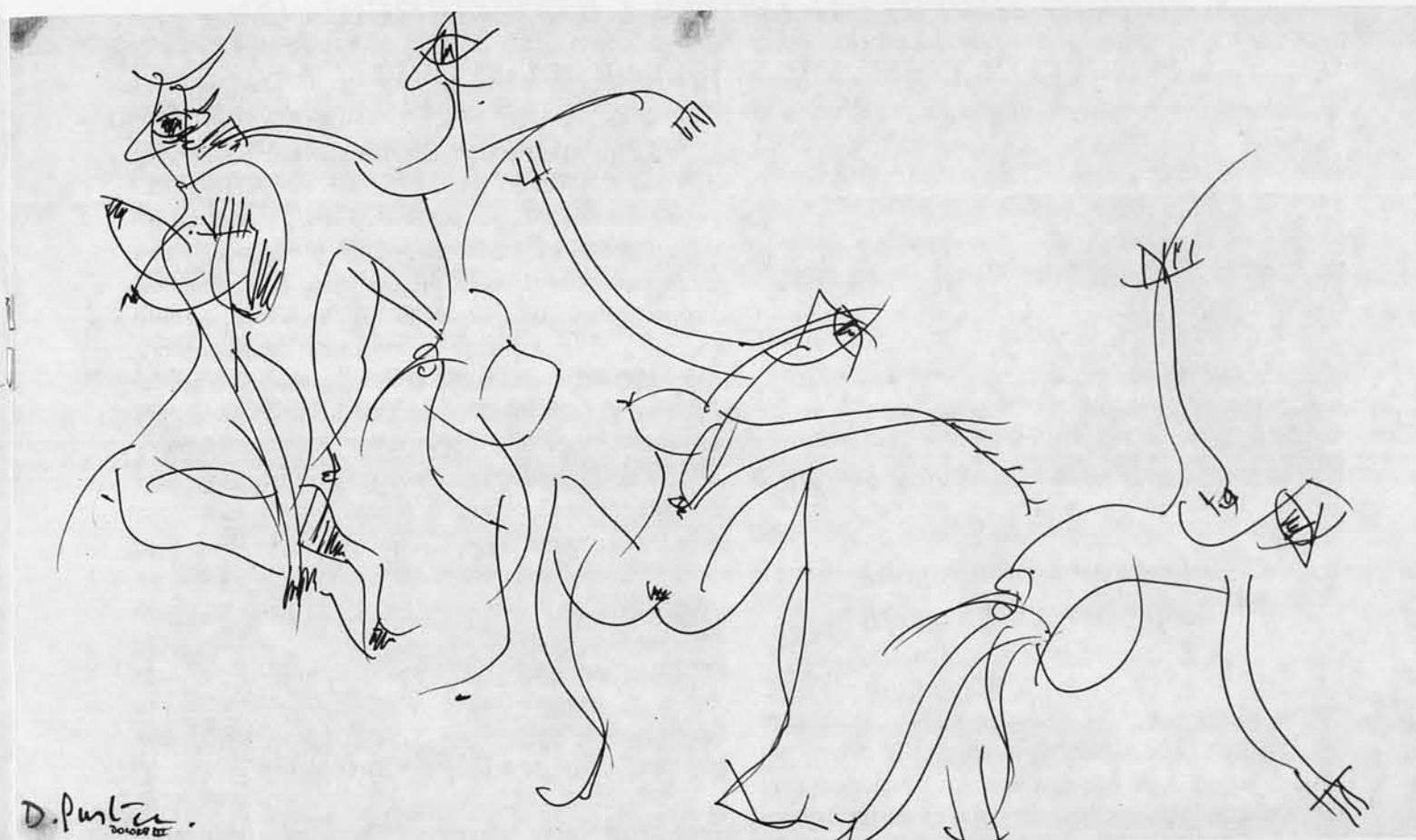
De la part titulada *Gent*, del
poemari inèdit *El temps presoner*

Miquel Perelló i Ramis, Creu i ametller, paisatge eivissenc

Dolors Fuster

Creixent i decreixent tumultuós (diptic en tinta)

LLETRADA NO ÉS UN NOM TRIAT A L'ATZAR. EN DIR LLETRADA EM VE TOT D'UNA A LA MEMÒRIA LA FIGUERA, UN ARBRE BEN ARRELAT A LA NOSTRA TERRA, QUE ERA D'ON JO EN TENIA L'ÚNICA CONEIXENÇA D'AQUESTA LLET VEGETAL, BLANQUINOSA I AMARGA. I QUE FINS I TOT PRODUÏA PICOR. COM LA FIGUERA TAN NOSTRA, VOLDRIA QUE AQUESTS POEMES ARRELASIN EN VOSALTRES I QUE LA SEVA LLETRADA US FOS UN XIC AMARGA I US PRODUÏS UNA CERTA PICOR AL COR. SERIA EL SENYAL DE QUÈ NO US SÓN INDIFERENTS.

TAMPOC NO N'ÉS GENS CASUAL QUE SIGUIN SONETS, JA QUE ERA L'ÚNICA MANERA DE DONAR CONTENCIÓ A TOT EL QUE HAVIA DE DIR. NI TAMPOC NO HO ÉS QUE VAGIN ENCAPÇALATS AMB LES LLETRES DE L'ABECEDARI, PERQUÈ ÉS UNA MANERA SIMBÒLICA I TESTIMONIAL D'INVOLUCRAR A TOT L'IDIOMA.

LLOEU ESPAIS DE LLIBERTAT
I DE MEMÒRIA

Colofó de *Lletrada*,
publicat per El Tall Editorial, 2005,
dins la col·lecció «La sinya del tall»

O

Amb falç de desig esmolada
m'acost al teu fruit bladar
que es trenca en vol de nierada
abans de poder segar.

Ja no essent espiga daurada,
el rostoll punxa el cel clar,
i jo allí fent la migdiada
amb les garbes per fermar.

Verga de saurí amb fortor
cercant d'aigua la frescor
d'aquesta terra amb pedrís,

de qui mai en la brunor
voldria tot brollant de suor
ser la pols passant de llis.

Del poemari *Lletrada* de
Jaume Mesquida Sansó

Una vinya ran de mar

On les últimes dunes de l'arenal posaven fi a la platja, començava l'aigua, procedent de la pluja i de les filtracions de la mar, embassada de la torrentera. El seu curs immòbil, tan pestilent que hom per la flaire podia establir-ne la ubicació, era cau d'anguiles i altres peixos de carn mostosa. Envoltat el basal de canyet, i el canyet de pinar, s'endinsava, com una serpent tèrbola, vers les terres de conró, vers els horts guanyats al sotabosc. Abans d'arribar als camps fèrtils, en una franja eixarmada, furtada a l'aiguamoll i a la garriga, una vinya arrengrava els seus ceps. Si no fos per la formació afilerada de soques, hauriem pogut pensar que es tractava de llambrusques, sarments de cep bord, que s'havien escampat, d'un empelt maleït, per la clariana de la marina. Fruitaven les branques un raïm blanc, de gra petit, que gairebé sempre menjàvem verd. Ens deixava la boca aspra, un punt salobre, com si les arrels xuclessin el iode dels alguers i els grans prenguessin el sabor de la reina i de la posidònia. Devers el setembre, quan l'estiu es dissolia en les calmes dels dies curts, els raïms eren madurs, grocs de sol, plens d'abelles i vespes xuclant els sucres fermentats, i tot el lloc olia a most. La brisa era un presagi de tardor i vi. Aviat les pluges de les primeres tempestes assaonarien el cor de desamor.

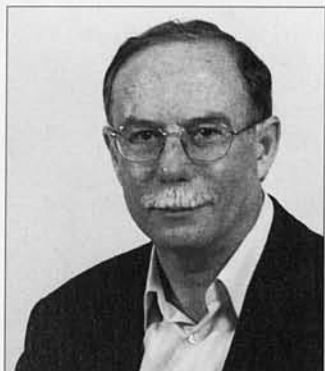
Lluís Maicas

D'*Una vida imperfecta*, Col·lecció «Naufràgils», (núm. 9)
ed. numerada i signada de 18 exemplars. Inca, setembre 2005.

Creació literària: teoria i experiència (*)

L'aventura de posar nom al que encara no en té (2ª part)

Antoni Vidal Ferrando

La literatura va més enllà de qualsevol explicació

Davant el full en blanc, no és fàcil saber com acabarà l'aventura de posar nom al que encara no en té. A vegades, en escriure, podem anar més enllà de la pròpia consciència i, en darrer extrem, entre la realitat i el llenguatge fer l'opció de prendre partit pel llenguatge. Ben mirat, més que de la nostra llibertat hauríem de parlar de la llibertat de les paraules, que tendeixen a actuar autònomament. La qual

T.S. Eliot encara era més radical: "Quan vaig escriure *The Waste Land*, ni tan sols em vaig preocupar de si entenien el que anava escrivint". La declaració d'Eliot podria no passar de ser una provocació o una d'aquestes atzagaiades a què ens tenen acostumats els genis, si no existís l'exemple de la música. Mentre escoltam Vivaldi, no ens estam mortificant constantment amb preguntes sobre el sentit exacte de l'estímul musical que rebem. L'habitual és deixar-se envair pel seu encís i mirar el món de manera distinta tot el temps que les notes s'infilten pels viarans dels sentiments i de la intel·ligència. Molts d'escriptors pagarien per aconseguir una resposta semblant dels seus lectors.

Llegir i escriure també pot ser deixar-se comandar pels cercols de llum de les paraules sense obsessionar-se amb el que ens volia comunicar exactament qui les va concebre. Per ventura el que intentava transmetre'ns, més que un missatge concret, era la possibilitat de descobrir allò que mai no havíem sabut que existia dins de nosaltres mateixos.

Hi ha una equació que lliga totes les arts: l'aventura de posar la passió al servei de la llibertat humana i del coneixement. Després, la música és pels qui estimen els sons, la pintura pels qui estimen els colors, la literatura pels qui estimen les paraules...

"...les paraules no són més que fragments de la nostra identitat més intrínseca..."

cosa no ens perjudica en res, perquè les paraules no són més que fragments de la nostra identitat més intrínseca. No hi ha res més personal que les paraules.

Així, doncs, si el llenguatge literari té la seva pròpia autonomia i no està sotmès a la realitat, no li podem demanar segons quines explicacions sobre el seu significat. Els especialistes han dedicat moltes pàgines a discutir la manera correcta d'interpretar l'*Ulisses* o *Pedro Páramo* o les *Il·luminacions*. És una actitud més que legítima. Però també hi ha altres maneres d'apropar-se a la literatura. Si partim de la tesi que una obra d'art cobra valor a mesura que ens permet interpretar-la subjectivament, tampoc no costa gens de contemplar allò que sembla obscur o imprecís o discutible com un espai de llibertat. Com una estratagema de l'autor del text, destinada a aconseguir que els lectors puguin participar de l'experiència creadora. Tots els escriptors saben que les versions particulars que n'aniran fent els lectors són la principal garantia de supervivència de les seves obres.

La literatura va més enllà de la raó

S'ha dit que, a la *Divina Comèdia*, el Dant intenta posar de manifest que l'home sol no pot aconseguir la felicitat. Per donar-nos-ho a entendre, ell mateix es fa acompanyar per Virgili en el seu llarg viatge. N'hi ha que, en Virgili, també hi veuen personificada la raó. Igual que veuen personificada la revelació en Beatriu. Tot això no passa de ser una interpretació d'un dels grans textos poètics de la història. Potser més adient que aquella altra de Voltaire, segons la qual la perdurabilitat de la fama de la *Divina Comèdia* s'ha d'atribuir al fet de no ser llegida pràcticament per ningú. Ironies a part, deu ser un dels exemples que sintetitzen millor la contribució de l'art a l' aclariment de les incògnites sobre l'univers i la condició humana.

A vegades, basta que deixem parlar els científics. "Una de les bones qualitats de la ciència és que per cada veritat que es troba, també es descobreixen dues o tres noves incògnites. O sigui, mentre que la saviesa creix en proporció aritmètica, la ignorància creix en proporció geomètrica", va deixar escrit el professor Joan Oró. Això sense comptar que la intel·ligència té els seus límits on comencen evidències tan rotundes com l'amor o la fe religiosa. A partir de la consciència que tenim de la parcialitat dels nostres coneixements, de formar part d'un món inabastable, hem d'arribar a acceptar que hi ha camins que no podem emprendre i metes que no podem assolir sense

Francesc Calvet, *Persona*

recórrer a assistències paral·leles a la raó natural. Tot i la col·laboració de Virgili, el Dant no hagués pogut finalitzar el seu viatge sense la complicitat de Beatriu.

D'entre totes aquestes assistències, que són adimensionals, lluminoses, dinàmiques, que no entren en contradicció amb la raó ni la desacrediten, una de les fonamentals és la que es concreta en les obres d'art, i, per tant, en la literatura. L'art sempre va més enllà de la raó; i en aquest risc imperiós hi ha una grandesa còsmica. Ben igual que es complementen el cel i la terra, la nit i el dia, l'estiu i l'hivern, es complementen els esforços dels artistes i els científics. Quan es tracta d'explicar l'ésser, no podem prescindir dels que el sotmeten al rigor de les seves prediccions exactes ni dels que, a força de subjectivar-lo, acaben per fer-lo més accessible.

Encara que tot és opinable. A la novel·la *Samarcanda* d'Amin Maalouf es recrea la figura d'

Omar Kayyam, poeta del vi, filòsof i astrònom, que va viure a la Pèrsia dels segles XI i XII. Arriba un moment en què el protagonista es nega a escriure llibres de medicina, d'astrologia, de matemàtiques, de física o de metafísica. Diu que, per fer-ho, haurà de repetir el que ja han dit els altres o els haurà de contradir. Omar Kayyam no té interès per cap de les dues opcions. Per la primera, per motius ben obvis. Per la segona, perquè creu que vendrà un dia en què els científics del futur acabaran per destruir - i qui sap si per ridiculitzar - el seu pensament. "Aquesta és la llei de la ciència", afirma. En canvi, "la poesia desconeix una llei semblant, no nega mai el que l'ha precedit, ni es negada mai pel que ve després; així, amb tota la tranquil·litat veu passar els segles...Saps què em fascina de les ciències? - continua el poeta persa - Que precisament hi trob la poesia suprema: amb les matemàtiques, l'embriagador vertigen dels nombres, i amb l'astronomia, l'enigmàtic murmur de l'univers. Però, per favor, que no em parlin de veritat!".

Probablement, la veritat que nega Amin Maalouf, per boca d'Omar Kayyam, és la dels integristes, la dels dogmàtics, la dels que es creuen tot el que saben, la dels que mostren cara per l'arbitrarietat i pels poderosos, com tants de doctors de la llei. Però hi ha una altra veritat que és tan inassolible com imprescindible: la veritat de l'ésser, que és la de les consciències i de les preguntes; i qui sap si l'objecte dels somnis poètics. És possible que Gòrgies tengués una bona part de raó. Mai no serem capaços d'expressar aquests somnis. Tot i això, cada vegada que posarem la passió al servei del coneixement, de la llibertat i de la bellesa haurem estat fidels a l'univers i a les aspiracions de l'esperit humà.

La literatura no pot estar al servei de creences ideològiques

La literatura no pot estar subordinada a cap credo. No es tracta de negar les obres de combat. Com que l'art neix de la vida, un escriptor no serà autèntic si no dóna testimoni del seu temps, si el que ens comunica no connecta amb la problemàtica col·lectiva i amb els dubtes existencials. És una raó que no vol força, una conseqüència de l'acte de crear. Si Picasso no s'hagués sentit indignat per la violència dels vencedors de la guerra civil espanyola, probablement no existiria el *Guernica*. Tanmateix això no invalida les afirmacions anteriors. Si el que cerca en essència un escriptor es posar-se al servei de principis morals, socials, religiosos o polítics no podrà evitar que pels seus textos, hi passi una ombra esclavitzadora. Com a

mínim, s'haurà de parlar de textos discriminatoris, amb tendència a provocar el rebuig dels qui neguen els valors que l'autor ha volgut que els presidissin.

Això no pot passar mai quan s'accepta que l'art són les formes. Que el retrat artístic d'un tirà pot ser sublim i el d'un benefactor de la humanitat, lamentable. Perquè si l'art són les formes, no se les pot sotmetre a la intransigència de realitats alienes sense falsejar-lo. Qui ho faci no serà un artista de debò. Perquè una cosa és l'assaig, la crítica, el periodisme, les mateixes ciències; i l'altra, la creació literària.

És allò del principi. Com que escrivim moguts per principis vitals, en fer-ho, no podem prescindir de les conviccions, dels ideals, de la ràbia, dels desencisos ni de cap dels ingredients de l'ànima. Però la condició d'obra d'art només s'assoleix a través dels encerts estructurals o estètics. Mai a través dels continguts ideològics. Per això un ateu pot extasiar-se amb les línies immaterials d'una catedral gòtica, amb les harmonies de la *Missa solemne* de Beethoven, amb els poemes de Sant Joan de la Creu o amb l'*Anunciació* de Fra Angelico.

Abans ja ho havia escrit: l'art torna vertader a mesura que suscita relacions de llibertat tan inequívokes que poden ser reinterpretades segons el pensament, les vivències o la manera de ser de cada persona. El millor text de creació és aquell que, després de llegir-lo, ens permet repetir, amb René Char: "No pertanyem a ningú, sinó al punt d'or d'aquest llum que ens és desconegut, inaccessible..."

La literatura no necessita justificar-se de la seva existència

Hi ha uns versos famosos de Gabriel Celaya que resumeixen la concepció de la literatura que predominà durant les dues dècades que van des de la meitat dels anys cinquanta fins a la meitat dels setanta: "Maldigo la poesía concebida como un lujo / cultural para los neutrales / que, lavándose las manos, se desentienden y evaden. / Maldigo la poesía de quién no toma partido hasta mancharse". Efectivament, durant aquella època va privar la idea de considerar la literatura com un instrument posat al servei de la lluita social. Els escriptors - sobretot els poetes- havien d'as-

sumir aquesta responsabilitat històrica i contribuir a la transformació de la realitat a través de les seves obres.

A l'altre extrem d'aquest corrent, hi trobam els que defensen que l'art només ha d'estar al servei d'ell mateix i que el seu objectiu és la bellesa, tal com havia proclamat Baudelaire i recolliren els simbolistes.

En teoria, la distància entre ambdues tendències és tan gran que ens permet escalonar-hi la resta dels moviments literaris. A la pràctica, alguns escriptors n'han arribat a recórrer trajectes notables en ben poc temps. A casa nostra, basta pensar en el Salvador Espriu d'*El caminant i el mur* i en el de *La pell de brau*. O en el Miquel Martí Pol d'*El poble* i en el d'*Estimada Marta*.

Això ocorre perquè, a pesar de les postures enfrontades dels defensors dels diferents corrents, l'essència de la literatura és sempre la mateixa, igual que és el mateix el cor de l'home. Llavors, cada moment històric s'inclina a magnificar-ne uns determinats aspectes, segons les necessitats. Atenent als requeriments de les circumstàncies personals i col·lectives, els escriptors es decanten pel missatge o es decanten per les formes. Però mai no es pot prescindir de cap dels dos requisits. Tan essencial és partir d'un impuls com sotmetre'l a uns ritmes estètics determinats, dotarlo d'una estructura formal. Fins i tot es pot donar la paradoxa de lectors que, dels poemes de Celaya, es quedin especialment amb la bellesa. O de lectors que, dels de Baudelaire, es quedin amb el contingut ideològic.

El que, al final, interessa de la literatura és que existeixi. Però interrogar-se sobre la seva utilitat és la mateixa simplificació que interrogar-se sobre la utilitat de tallar els topazis, de sembrar roses místiques o de visitar les piràmides d'Egipte. Una simplificació, a la qual no es pot respondre més que amb la ironia de Joan Fuster. Deia l'homenot de Sueca que quan ens demanam per què serveixen les coses és que, en el fons, ja estam cercant algú a qui servir.

Antoni Vidal Ferrando

(*) 2ª part de la conferència llegida el 4 de març de 2004, en el marc del curs «Sis autors d'avui amb l'escola», que organitzarem l'Escola de Formació en Mitjans Didàctics i S'Esclop.

MARIA JOSEP MATARRANYA va néixer a un poblet del País Valencià. Va estudiar una de les coses que més l'apassionava: la imatge. Actualment, fa classe de secundària a un institut de la Ribera, terra de riu i muntanya. No té res publicat, però ha participat en diferents recitals i ha organitzat activitats per a diverses entitats culturals. Aficionada des de menuda a les titelles i al cinema, a l'actualitat, dedica tot el temps que li resta, entre amics i treball, a les imatges i al teatre de carrer.

Des que vares decidir

que la distància era el procediment
més intel·ligent i profilàctic entre tu i jo,
he esborrat de la meua boca
qualsevol signe de goig
sinó és per mantenir la teua imatge.
El test que plantàrem
ha esdevingut memòria fosa.
El joc de passadissos on transcorren els dies
segueixen el camí de les teues petjades,
i el mecanisme que m'insufla la vida
trenca el seu ritme, desencisat,
en adonar-se de la teua absència.

Des que vares decidir
que la distància era el procediment
més intel·ligent i profilàctic entre tu i jo,
sóc pregonera de la manca de paraules.
I la meua pàtria és el roig absolut.

Freda l'espera,

el cos rebel
i els ulls emmirallant
el foc que m'encenia.

Freda l'espera,
l'aigua relliscava plugissera i suau
com a la cova de la quimera.

Freda l'espera,
vaig oblidar el temps.

Foto-grafia

La llum escriu el temps a petits bocins.
La neurosi de la pèrdua ens fa cridar
al silenci d'una sala on ni tu ni jo
hi som.

Cercar a la llum els morts
és un exercici d'estil.

Film

En el llençol, abans full blanc,
he estat capaç d'escriure tota la meua desídia.
El desamor, el cafè del matí, la manca d'alè.
I tu, a les fosques, mires òrfena
i protegida per la ignorància,
sense entendre de gramàtica.

(Inèdits)

Pepa Matarranya

Cristóbal Serra i l'Astrologia de Max Jacob

Conversar amb En Cristóbal Serra és entrar dins un altre món, en un món de saviesa, un món màgic on el coneixement, el famós logos, deixa lloc a la saviesa; i això, és precisament el que es respirava, l'altre dia, a ca aquest entranyable escriptor que, cada vegada, és més capaç de sorprendre'm pel seu entusiasme, pel pensament vertader i, sobretot, pel seu mirament en la escriptura; diguem que la pulcritud del seu quefer és reflecteix en cada línia que tradueix i en cada vivència literària seva. Aquest ambient *plus ultra*, aquesta atmosfera treta - tal vegada - d'un país inventat per ell mateix, ens condueix naturalment al seu darrer llibre: la traducció (ajudat per l'amiga Joaqui Juncà) de la famosa obra *Espejo de astrologia* de l'inclassificable i gran escriptor francès Max Jacob, que tant pulcrament ha publicat Ediciones Cort dins la col·lecció «Bearn».

Cristóbal Serra ho té clar i a propòsit dels enemics que té la astrologia, diu: *"L'astrologia és tota una experiència mil·lenària; els seus detractors solen ser científics o teòlegs. Els primers perquè li neguen caràcter científic i els segons perquè la tenen per ciència endevinaire, que posa en entredit el lliure albir de la persona humana, de la que són defensors a ultrança. Jo vaig reaccionar molt jove contra aquest corrent condemnatori de Quevedo i de l'eclesiàstic inquisitorial que considerava els astròlegs i alquimistes pitjors que Judes. Molt aviat em vaig adonar de que era propi de tot racionalisme tractar l'astrologia com un engany. I vaig seguir les passes de Jung i de Max Jacob que consideren inestimable la seva ajuda per desxifrar la nostra vida i orientar-la. Els astròlegs cristians de l'Edat Mitja deien que els astres orienten, però no coaccionen. Però això no deixa que existeix un condicionament còsmic de la psique"*.

Max Jacob nasqué a Bretanya l'any 1876, en el si d'una família jueva. Com a poeta, destacà a l'avantguarda. La seva obra primera, una barreja singular de lirisme i broma, el "*cassó de daus*", fou tot un manifest. Per poder subsistir a París, es dedicà a menesters extraliteraris, com la cartomància i l'astrologia. Va arribar a tenir un consultori astrològic, pel que desfilaren especialment dones de distintes classes socials. Això va ser la pedrera que li va permetre analitzar retrats en viu de dones dels diferents signes. La majoria d'aquests retrats no tenen malbarataments: encara que són tals les tintes d'aquests retrats, que donaren peu a que se'l considerés un misogin. Segons Cristóbal Serra - i ho afirma amb tota franquesa - "*Als escriptors bíblics també se'ls qualificà de misògins,*

amb raó, per haver subratllat, de demés, les de-bi-litats femenines. No em sembla que Max Jacob pateixi misoginia declarada per mor d'aquests retrats, sinó, més tost, és un psicòleg avantatjat."

I referint-se al llibre, objecte d'aquest article, Cristóbal Serra, prossegueix: *"El primer que té aquest llibre, més enllà del seu rigor científic, és el seu valor literari. Tot el que està escrit, dura o perdura. I aquest llibre està escrit. Si no fos un llibre altament literari, jo no l'hauria traduït. A més, fent al·lusió a la seva utilitat, diré que tant homes com dones, si ho saben manejar i llegir, s'hi veuran reflectits. A més, aquest llibre conté claus, però cadascú les ha de descobrir. S'ha de dir, així mateix, que referent a les analogies, tal vegada sigui aquesta la part més fèrtil del llibre, car el cabdal de suggeriments i de les similituds és tal, que fan escriure un altre llibre; però són aquí, com a festí de la imaginació i per alentir la acrobàcia mental. La quantitat d'exercicis que es poden fer sota aquesta corda fluixa, és inimaginable"*.

Gràcies (de veritat!) Cristóbal Serra, per haver traduït aquest magnífic llibre capaç de sadollar la curiositat astrològica, però que no acaba de saciar a l'assedegat d'horòscop.

Maties Tugores Garau

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

Telèfons:

Paco 600 44 44 27

José 607 98 45 97

Toni 607 98 46 97

**Carrer de Son Magraner, núm. 4
Son Espanyol, (07120 Palma)**

Fax 971 43 90 01

**CRISTALERIA
PEREZ SABATER**

☎ 971 43 84 33

**Taller
aluminio**

NOTES

S'Esclop, Quadern cultural no tornarà cap original que no hagi sol·licitat i es reserva els criteris de selecció i tipogràfics. El escrits lliurats al consell de redacció -que no excediran l'extensió de tres fulls a doble espai- hauran d'anar signats amb el nom i llinatges i acompanyats del D.I., l'adreça completa del remitent i d'un telèfon de contacte. Si és l'escrit d'un col·lectiu, el signarà, com a mínim, un dels seus components, que se'n responsabilitzarà. Si ens voleu comunicar idees o suggeriments, envieu-nos-los a l'apt. núm. 332, de Palmanova 07181, (Calvià), Mallorca, Balears.

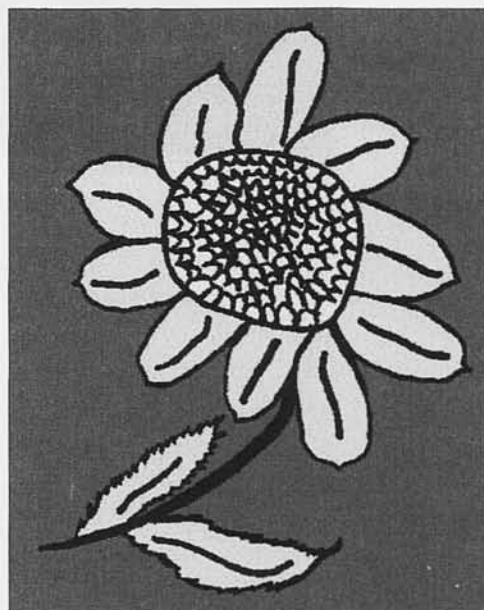
SUBSCRIPCIÓ

S'Esclop, Quadern cultural es pot adquirir per subscripció: 6 números a l'any per 13,50 euros; i és a la venda als quioscs i a llibreries

Anunciau-vos a

S'Esclop
Quadern cultural

Espais disponibles per a publicitat
Telèfon 639- 954223

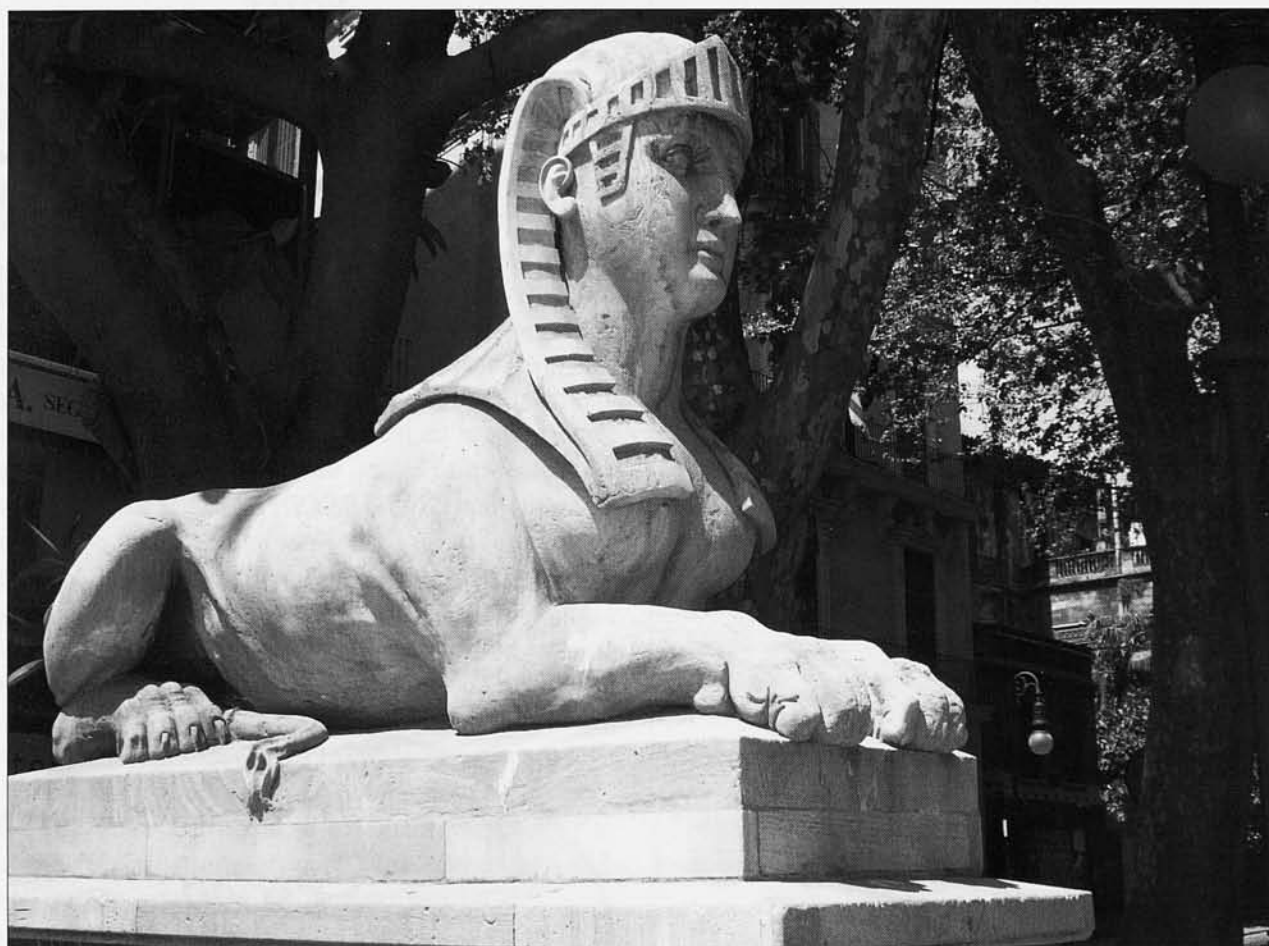

Dibuix col·lectiu d'usuaris de l'associació **Gira-sol**

Col·laborau-hi, feis-vos-ne socis!

Associació Mallorquina de Salut Mental Gira-sol
Passeig de Marratxi, 11 - Son Gibert, 07008 Palma - Telèf. 971 - 28 51 23

Joan, Lleona d'Es Born de Palma

C/ Torcuato Luca de Tena, 18
Telèfon 971-274354
07005 Palma

Santiveri
DIETETICA Y SALUD

Per a informació:
c / Àngel Guimerà, 9-4^a, Palma,
Mallorca.
Telèfon 971 76 42 76
Fax 971 76 42 77

la Germandat
de DONANTS de SANG de MALLORCA

Les donacions solidàries són necessàries per mantenir la normalitat. El Banc de Sang sol·licita a tots els ciutadans donacions dels grups A -, O + i B - i, sobretot, del grup O - .

**LA DONA,
TAL VEGADA,
ÉS IDIOTA**

Nou poema
a l'alba de la primavera
i la llum encara ombrívola
¿Tens encara la petita
lletra escarlata que et
marca
i et defineix?
Però la dona torna
a ser indiscreta
i amagada sota
una pell pura llana
verge es desentén
de la llum, de la paraula
escrita, del mot
agosarat.
La dona, tal vegada,
és idiota.

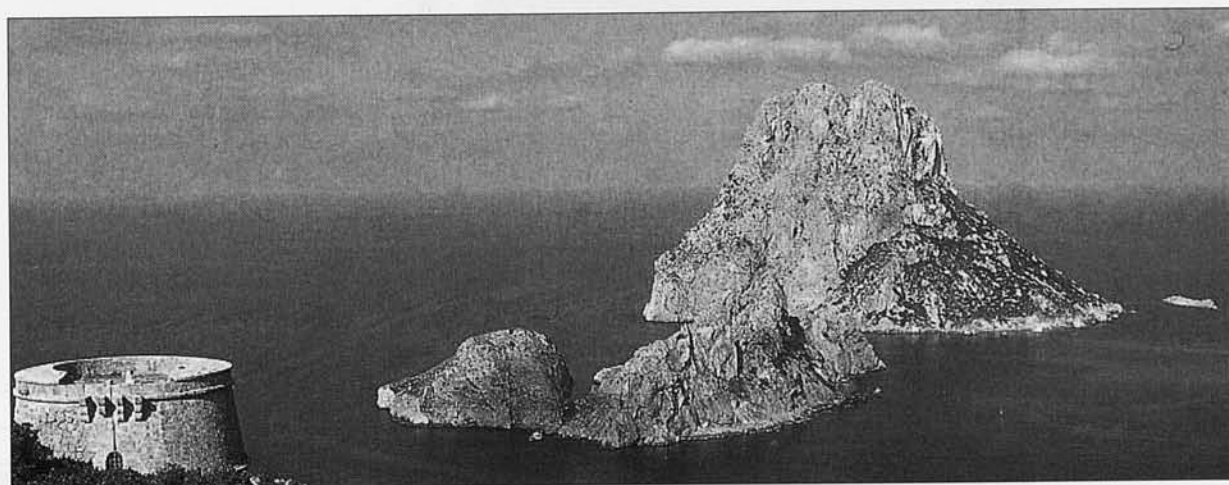
**BLAU/BLANC
DE L'HIPER**

No és probable
encara una pèrdua
de la virginitat
a l'interior
de l'hiper
de la ciutat.
No és probable.
I no és probable
malgrat l'índex
de violència
detectat segons
darreres
enquestes.

AIGUA

No vol creure
la pausa
en la nit. I el lleu
fragment de l'aire
és la essència
i és la quimera.
Tindria agre
la consciència
i l'intercanvi
era ideològic
a mesura
que el jorn
queia rera
un vel de capvespre
tan subtil
com inesperat.
¿Veus?, la ciutat
torna a ser càntic,
esperança, neta
passió de l'ombra,
fugaç inspiració
mentre el semàfor,
blau, vermell, àmbar
és simfònic.
Però la ciutat
és el rusc
i tu et desmaies
cada vegada
que el tren passa
per davant casa.

Del poemari inèdit *Una mica de Bach per a la teva mort* (títol provisional) de **Toni Roca** (Eivissa/abril/2005)

Es Vedrà d'Eivissa

NEGRE

Bufa, lacònic,
un vent de marbre
i d'espant.
Amb dol, les dones.
Els infants juguen
rera les murades
i als peus del puig.
Quan plou,
jo també hi sóc,
amb la capa llarga posada,
impermeable,
de color verd.
I si estic sol, plou.

CEC

Cec,
sovint també
sense la boca,
i camino sol
amb les pellerengues
del capvespre.
L'horitzó de la nit.
L'interior de la mar,
a les fosques.
Fragments buits
de la mort,
i sense consol,
buscant trossos
de cap paraula.

Bartomeu Ribes

De *Fugida en groc*
Publicat per «Sa Nostra»
Col·lecció
Veus de paper
Eivissa (2005)

Cincogema 2004

Recorda el sol, tu fas iguals carreres.
Solitari amb el teu codi de barres,
camines pel teu pas i prest desbarres,
lliure, si algú t'hi ha posat barreres.

El vespre cau, però tu ja no esperes
que et visiti el teu déu davall les parres.
Se'n van les forces com fum entre garres
i et renyen fins i tot les cadernerres.

Com serà l'hora, com aquells instants
de deslliurar a la Dona que et convida,
plegats els fulls, i enllestit, el balanç?

No importa açò; te fa por l'envestida
que et darà el brau en llançar-te al descans...
Potser llavors ni enyoraràs la vida!

Son Bou, 28 de maig de 2004

(Inèdits)

Joan Francesc López Casasnovas

Aquestes llàgrimes

Aquestes llàgrimes són
suor dels anys que ja et degoten
i et fan més fonda la mirada.
Llisquen avall pels engonals
d'una personal geologia,
perquè has solcat
la mar salada
i els barrancs
del temps són deixa.

Esborra-ho tot abans que prest
et sigui del tot impossible.
Perifràstic com ets
- t'hi has tornat, que no és que ho fossis -,
Ella vindrà i t'agafarà
amb el pixat en el ventre
o ves a saber com.

Són els arxius del record,
esments que van ser victoriosos,
i ara, té: pornografia pura.

Selecciona'ls, doncs.
Ordena *to delete*.
Pitja la tecla.

Far Nati (22 juliol 2004)

Miquel Sarasate, *Salt*, (escultura en ferro-a. inox.)

ÀNGEL DE L'ALMUDAINA

Àngel d'espasa que rossegues acer
i caus en braços del vent albirant
la mort d'aquesta ciutat que estimes.

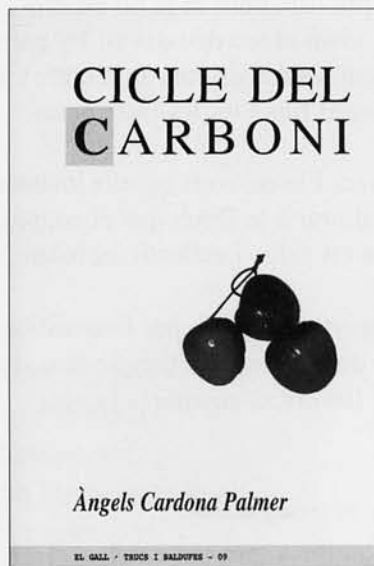
Caus sobre la punta esmolada d'amor
amb llambreig de plomes,
dins un bateig de sang i saliva
escortat per palmeres desitjoses de mar.

Des de la teva talaia de pedra,
fas ofrenes a la nuesa de l'ona,
a l'horitzontal que es desfà en arestes,
perquè de les fondes serralades urbanes
s'escorre freturosa la gent
cap un destí de ciment i pressa.

Àngel d'espasa que vomites futur
dins el teu abillament de pedra,
cerca en el blau que vetlles
un crit que ens alci, una raó de pes
per salvar de la nostra cobdícia, la fera.

*"Començant desde Arabathalgidith el mur
circumda el cos de la vila i arriba fins el mar, que
s'engrontza
suau el peu de l'Elmodenia, on destaquen
espesses i altes torres"*

Liber Maiolichinus. (Versos 2047-2051)

Publicat dins la col·lecció
«Trucs i Baldufes», publ.
El Gall Editor, Pollença, 2005

José Sedano, *El que no mor*

DESITJADA GUERRA

Verd el tall, despunta.

Groga la flor, l'enterboleix.
La boca de la terra, rogenca,
devora els seus fills
abans que el ciment l'acorrali.

Escamot de soldats
empunyant armes verdes,
els arbres de ciutat m'escorten
ornats de poncelles furients
forassenyades de poderosa saba
a punt de començar guerra.

Em porten a una mort d'arrel,
a la sang de fruita madura,
a la nuesa del tronc sense escorça.

Embogida per l'oratge carregat,
delerosa de resurrecció de primavera,
alç les mans al cel
i bec la mort
assumint tanta bellesa.

Del poemari *Cicle del Carboni*, de la part titulada *De com muta la ciutat*

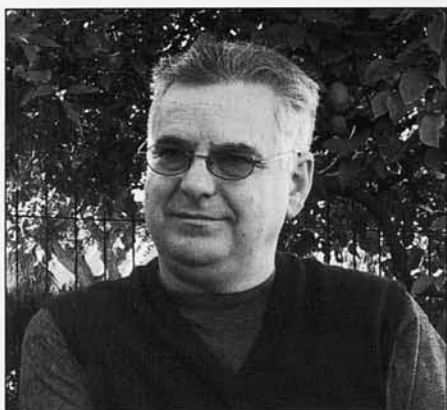
Àngels Cardona Palmer

José Sedano, *On queda la persona?*

El profeta no té qui el confessi

Bernat Nadal

COM HEM D'ENTENDRE LA POESIA. Què la poesia és un acte de reflexió no hi ha dubte, encara que, moltes de vegades, va més enllà i suposa un acte de contrició, però no tots ho entendran igual (car cadascú té la pròpia idea del què ha de ser la poesia). Jo procur recordar les frases que deien els mestres; En Blai Bonet afirmava: *la poesia és la veritat*; sense permetre's cap concessió a altres variants i no volia dir que en un poema només es poguessin contar coses "reals" perquè, en la seva concepció, la poesia seria el contrari de la realitat i la creació seria una veritat no necessàriament real. D'aquí l'encant de la paraula poètica.

FORA DOGMES. Ja ha passat a la Història -i si ha passat ja no ens serveix- el concepte unilateral que la poesia sempre ens ha de contar alguna història que hagi succeït; o, ben al contrari, que no es puguin emmotllar, plastificar, les històries per tal que "la veritat" d'En Blai estigui part damunt les petites veritats que ens emboiren la vida. Així, vivència i creativitat conviuen en el poema. Però, part damunt de tot, llibertat.

GUILLEM D'EFÀK. Un mestre, En Guillem d'Efak, sempre teatral, acceptava que la poesia ha de ser inexorablement *la transmissió* de la veritat però, *pel fet de ser art, la poesia és espectacle* i, per tant, l'hem d'entendre com a mostra, com a una exhibició d'unes habilitats, d'uns sabers, d'unes sensibilitats, d'unes fantasies que l'autor voluntàriament fa públiques amb l'esperança que les puguin compartir molts de lectors. En definitiva, escrivim per fer arribar al lector actituds i pensaments -i fins i tot confidències- i això ens converteix en actors del gran teatre de les paraules.

EDICIONS DEL SALOBRE. Amb aquests conceptes teòrics previs, comencem la presentació d'*Estopa Encesa* que ha publicat a Edicions del Salobre [maig de 2005, amb un pròleg de Sebastià Alzamora]. Hem parlat de contrició, de veritat, de comunicació i d'espectacle... per deixar clar que la passivitat no hauria d'existir davant cap llibre de poemes; i si ens referim a en Jaume Santandreu, no pot existir de cap manera, perquè és un pou amb moltes venes -per dir-ho amb paraules seves- que manifesten la pluralitat de sentiments de l'autor, que sovint esdevenen una cataracta verbal inexhaurible.

L'AUTOR DE NU I DE DOS PAMS D'HOMME. A *Estopa encesa* ens trobam -com si es donàs una hipèrbole en el temps- davant l'autor de *Nu* i de *Dos pams d'home*, quan aquest home ha superat els dos terços vitals de sa existència, quan la mort ja li ha robat la presència de persones que estimava i en plena lluita, no sols pels marginats, ans per la "normalització" de tot quan es considera diferent; ens trobam, així mateix, davant qui procura desmarginalitzar-se a si mateix quant a la seva condició sexual, coneguda públicament d'ençà que ens va fer saber que era homosexual; i d'això ja en fa una desena d'anys; per mitja d'*El sexe del profeta*.

LA VIDA, DES DEL TURÓ DELS ANYS MADURS. Sembla com si en Jaume Santandreu, arribat a aquesta fita -el moment i l'edat- fes una revisió dels anys viscuts i de les dèries no assolides i que comencàs un poemari amb temes relativament nous, però *Estopa encesa* no és, en realitat, un llibre de mirar enrera, ans, més tost, de denúncia de l'actualitat encesa del poeta; però, jo, -com lector-, vull entendre que, de qualque manera, l'autor ha arribat a un replà on és preceptiu aclarir actituds i fer recompte de les carícies que li manquen i, en certa forma, també esbrinar qui i quins són els obstacles en aquesta aferrissada lluita per a assolir la tendresa... Una lluita que possiblement es dona en tot ésser humà, però que és una constant en la poesia santandreuiana. Comença per dedicar el llibre *als meus morts... i a les víctimes de la injustícia*. Hom podrà pensar que es fa seus tots els morts, però, els seus són els seus, i això ho sabem perquè tots nosaltres tenim els nostres morts, aquells que, de qualque manera, la seva absència ens deixa orfes, aquelles persones sense les quals ens convertim amb més mortals del que ja érem. Les víctimes de les injustícies, naturalment seran sempre en el cor del lluitador.

UN PROFETA EN EL SEGLE XXI. El denari del profeta..., el sexe del profeta..., la lluita del profeta..., el dolor del profeta.... Aquest luxe de parlar inspirat per Déu anunciant els fets futurs del que gaudien els profetes de les *Escriptures* judeo-cristianes, ha esdevingut responsabilitat, dolor i marginació quan, en els segles XX i XXI, l'home alça la veu per anunciar, per denunciar, primer, la falsedat dels oficialment honestos i, després, la injustícia, sobretot la injustícia amb menyspreu que pateixen els més pobres i marginats. El profeta d'avui és aquell que es compromet, el qui aixeca la veu quan altres callen; aquell qui vol jugar net... I això duu problemes. No hi ha predicció més exacta que dir allò que tothom veu.

altres, però... qui confessarà el profeta? Potser, qui ha arribat als dos terços llargs de sa vida, qui es troba sense pare ni mare, sense algunes germanes, sense els més admirats i estimats amics, necessita exposar les seves intimitats.

LA INTIMITAT I LA FEBLESA DELS LÍDERS. Ni els sants ni els dimonis no poden superar amb facilitat aquesta situació: són importants pels altres, el món els necessita; però, ells també tenen les pròpies necessitats interiors. El profeta necessita donar un cop de timó, una estimbada forta per fer enravenar el coratge i decideix passar de profeta a poeta. I, d'això, en surt *Estopa encesa* que no és sinó la flama d'un ser humà en l'estat més primitiu i elemental, que té necessitat de

*“El profeta d'avui és aquell que es compromet,
el qui aixeca la veu quan altres callen...”*

EL JO PERSONAL I EL PROÏSME. No deixa de ser un problema dedicar la pròpia existència a ajudar els altres, estar al costat dels que pateixen, renunciar als avantatges dels diners, arriscar-se a assolir una malaltia incurable i viure de forma marginal. Anys i anys de donar suport als altres porten inevitablement a veure i a patir, multiplicades, les pròpies febleses perquè, -malgrat el puguem imaginar fort i invulnerable- no existeix l'home sense febleses...

I CRIST ES VA SENTIR ABANDONAT... El Fusteret de Natzaret, tan admirat per Jaume Santandreu, quan és clavat a la creu, diu: *Pare, per què m'has abandonat?* Hi veig el mateix sentit en el rerafons d'*Estopa encesa*. El profeta sovint està cansat del seu paper modèlic, fatigat de que la seva tasca esdevengui un fet natural per a alguns, ha donat la seva vida, el seu temps, el seu coratge als demés, ha escoltat tota casta d'històries, confessions necessàries per equilibrar l'ànima dels

contar-nos qui és i com és allò què desitja i qui li agrada, o no... Encara que estiguem davant un llibre extravertit, en Jaume pren totes les precaucions que el pudor li recomana i, des del primer vers, s'amaga un poc dient-nos que només mostra la segona pell. No us ho cregueu! La que hi trobam és la primera, la primeríssima pell, que, de vegades, duu plena de cremades:

*Vull mostrar-vos la meua
segona pell de vida...*

segona pell d'infant que reviscola...

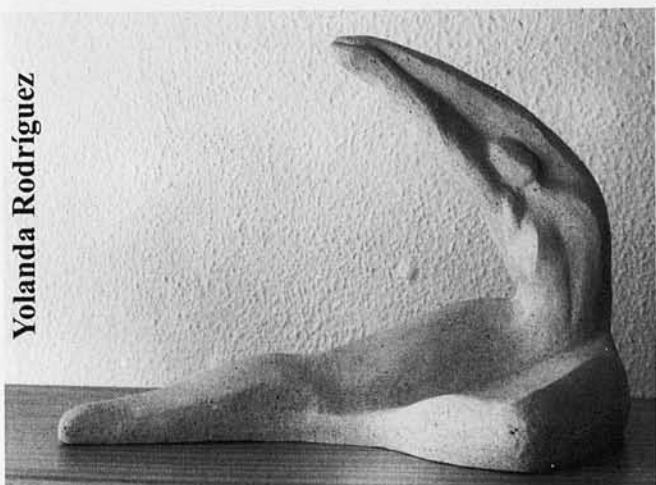
*tot per reprendre el joc de la infantesa
al sol de l'horabaixa*

Al principi de l'obra ens deixa una fita del què és la seva poesia:

*esbravar impotències...
pregar, flastomar, predicar, clamar...
ha de ser el poema*

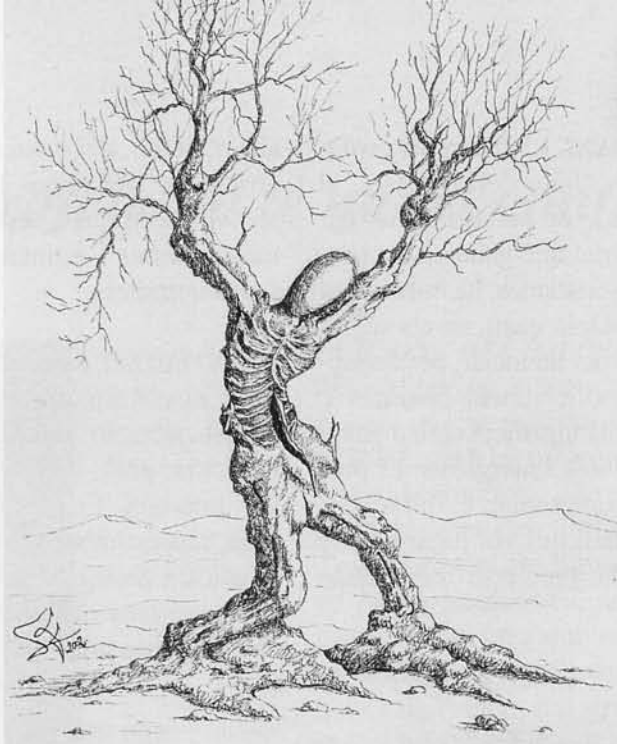
Dir-nos el que ens ha de dir no li resulta còmode; de vegades, s'ha de *cobrir les vergonyes amb les estètiques vestimentes gramaticals dels mots* encara que les paraules serveixen per mostrar, no únicament per tapar.

NO EM JUTGEU... NOMÉS PEL QUE VEIEU. El poeta -que, en el llibre, deixa de ser profeta- es dirigeix amb el mot "germà" al lector, perquè company li sembla massa poc i amic li sembla massa. Per ésser amic és

Yolanda Rodríguez

Lluís Florenç, Home arbre

necessari fondre el foc i el gressol del mostrar cara. L'amistat s'elegeix, el parentiu, en canvi, ens ve imposat i, fins i tot, l'amor, de vegades s'imposa per la pèrdua de control dels sentiments. *Germà* és el terme que ha utilitzat sempre l'Església -encara que no sempre l'ha practicat en el mateix grau- i l'autor l'utilitza de forma que els poemes tinguin el to dels sermons per apropar-se als lectors, als oients. Santandreu demana, quasi implora, que no se'l jutgi *per l'aire d'una imatge, pel ressò mediàtic, o pels anatemes*. Afirmar que té viva l'esperança i espera que els enemics no l'abandonin mai, una afirmació gens gratuïta.

DEIXAU-ME RENÉIXER. En realitat, demana poder renéixer. Amb tarannà de déu inaccessible, vol reviure *la bestiola orada, sensible i humil, libidinosament sensualíssima...* que un temps va ser, i també vol *reviure l'animaló pelut que em batega l'entranya* mentre es plany dels papers inútils que ha hagut de fer a la comèdia que és la vida. *Vull ser qui fou* sentència amb energia, derivant aquest desig:

*vull ser qui seria
si corregués a lloure
sense complexes*

NO EM RESTA TEMPS NI ESPAI. Per respecte a tots vosaltres no em puc allargar més i la tasca d'interpretar aquesta obra seria gegantina. Hi trobareu poemes amb vers lliure, poemes amb mètrica, llibertat i disciplina en un mateix context: la comunicació poètica. Comunicació condicionada per la recerca de l'estètica moral més elevada, pel raonament dels sentiments, per l'aportació de tantes idees que no sé plasmar en poc espai; per això, no entraré en comentar-vos la majoria dels poemes, però, forçadament m'he de referir a dos conceptes que planegen pertot arreu: l'homosexualitat

de l'autor (*Vell Kavafis*) i la necessitat de seguretat i protecció que té sovint. Es mostra bel·ligerant contra *els salvadors de torn* i mostra el seu desig: *d'aquí endavant vull viure de silenci*; necessitat vital que probablement no veurà associada.

FINAL. Avui, en què vivim una època de sequera de conceptes, estam davant d'un llibre potent, compromès i sincer, en el que hi ha sentències que per si mateixes són un poema:

*he après a tall de nafra
que, llunyaníssim de ser jo el salvador,
són ells qui me salven*

o, això tan bell:

*Déu és amor, però
més vertader i pràctic es fa,
encara, creure que l'amor;
tot l'amor és déu.*

I no seria En Jaume Santandreu, de vida pública coneguda, si no acabàs amb referència als gais de l'església, a la la seva misoginia i a la Trinitat:

*El pare i el sant esperit
dins un orgasme etern de zoofília
engendren el seu FILL
No em reclameu que el colomí és femella
quan el credo proclama
que va prenyar la verge.*

Bernat Nadal

Llegit la nit de dia primer de juny de 2005, a Ca'n Lliro, a l'acte de presentació d'*Estopa encesa*.

CÒPIES DIGITALS

11 X 15 A 0,15 €

PER A MÉS DE CENT CÒPIES I DES DE LA PRIMERA CÒPIA EN 24 HORES

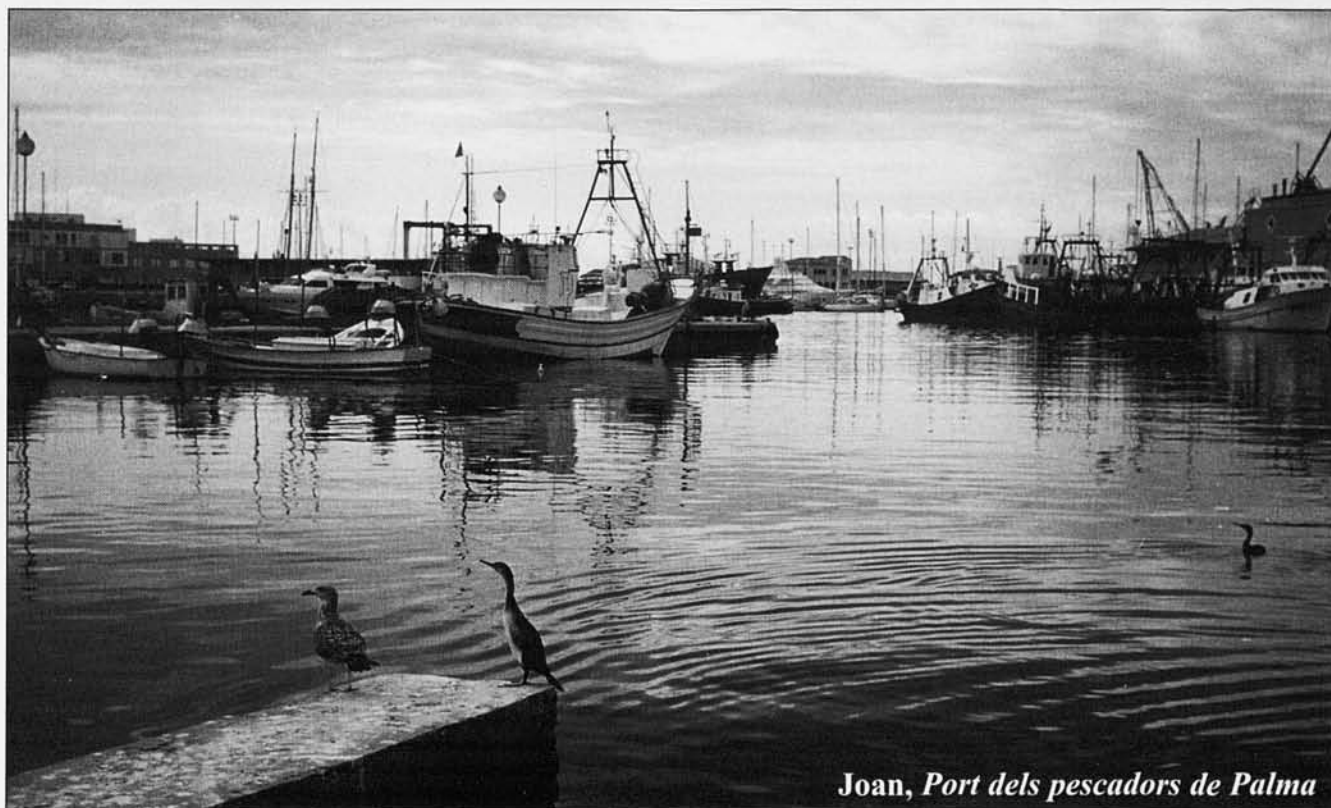
**Som els més barats
del barri amb
la millor qualitat del món**

**Número 1 en
revelat digital**

**70^è Aniversari
1935 - 2005**

**Carrer Oms, 47
07003 Palma
telèfon 971 72 14 20**

CÒPIES DIGITALS AL MOMENT PER NOMÉS 0,20 € PER UNITAT

Joan, Port dels pescadors de Palma

Jaume Santandreu

JAUME SANTANDREU I SUREDA. Manacor (1938). Va ingressar molt jove al Seminari, fou ordenat prevere el 1960. Com a missioner, visqué al Perú de 1963 a 1967; en tornar a Mallorca, va treballar dins l'hostaleria i tengué una llarga experiència amb els sindicats clandestins i partits polítics d'esquerres i va conèixer de primera mà l'explo-tació d'aquell àmbit laboral, i, més endavant, va començar la seva tasca en el món de la marginació social, al que s'ha dedicat amb gran esforç.

Té publicats *Dos pams d'home* (premi «Ciutat de Manacor» 1970), *Nu* (1972), *Coratge d'un mot* (1975), *Els negres ajuden a fer fosca* (1977), *Cançons per al meu poble* (1979), *Inventari de la nit* (1980), *Pregó de Setmana Santa* (1980), *En nom del Pare* (1983), *Nissaga de Sen* (1985), *El cos de l'Estimera* (1989), l'antologia *Inventari d'oratges* (1992), *Tristesa amant* (1996), *Els passos del marginat* (1999), *Espases d'avui al cor de la Pietat* i *Estopa encesa* (2005).

En la vessant de la prosa, és l'autor de *Cami de coix* (premi «Ciutat de Palma» 1979), Així mateix, ha escrit una obra d'aforismes i sentències, *Camada* (1982); *Mamil·la, encara* (premi «Andròmina», 1984), *Descalç al carreró de les serps* (1988), *El denari del profeta* (1988), *Encís de minyonia* (premi «Miquel Àngel Riera» 1996), *Joan Pla i García. Vist per a sentència* (1999), *Contes malignes* (2001), *Mortuus Dei* (premi «Alexandre Ballester» 2002) i *Catedrals amb armaris* (premi «Terenci Moix», 2004).

Sobre la seva personalitat i la seva obra, el nostre col·laborador Víctor Gayà va escriure *Jaume Santandreu. El sexe del profeta* (1997).

R.

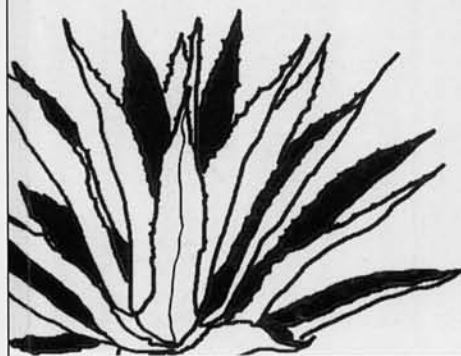
Si un jorn, en un atac de coherència,
la nostra santa església
esdevingués com és
- un zoo especial on s'aixoplugin
les rares i sagrades bestioles
en perill d'extingir-se -
llavors, en tan bona hora,
jo voldria una gàbia
grossa per mi tot sol.
La tinc ben merescuda per honor
de nissaga rebel i per la gràcia
dels rodamóns companys de bandejades
aventures escàpoles.
Perquè no he estat un capellà exemplar.
Però sí, en tot temps,
un exemplar de capellà, exòtic.

Jaume Santandreu

De la 5ª part, *Anatematitzat, d'Estopa encesa*,
publicat dins la Col·lecció «La rosa encofrada»,
Edicions del salobre, Port de Pollença, maig 2005

jaume santandreu
estopa encesa

la rosa encofrada edicions del salobre

Lluís Florenç, Mà

Crespi i Alemany, *Cavallets* (tècnica mixta)